

Amalie Klevås Håkonsen

Klimakommunikasjon gjennom fysisk og digital aktivisme

En kvalitativ studie av Extinction Rebellion

Masteroppgave i Medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi
Veileder: Heidrun Åm

Juni 2020

Amalie Klevås Håkonsen

Klimakommunikasjon gjennom fysisk og digital aktivisme

En kvalitativ studie av Extinction Rebellion

Masteroppgave i Medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi

Veileder: Heidrun Åm

Juni 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap

Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven er å undersøke fenomenet klimakommunikasjon og aktivisme. Oppgavens problemstilling er

«Hvordan er forholdet mellom aktivisme på nettet og tradisjonelle offline-protester?»

Jeg har valgt å belyse problemstillingen med en casestudie av klimabevegelsen Extinction Rebellion. Fordi bevegelsen kan beskrives som en moderne digital bevegelse, tror jeg den kan gi informasjon om forholdet mellom aktivisme på nettet og tradisjonelle offline-protester. Bevegelsen har fått mye medieoppmerksomhet med sin utradisjonelle kommunikasjon og sine voldsomme aksjonsformer.

For å forstå Extinction Rebellion har jeg i denne oppgaven sett på aktuelle teorier om moderne bevegelser. Teoriene viser i korte trekk at moderne bevegelser er organisert som flate, desentraliserte og lederløse nettverk. Videre har jeg sett på hvilke muligheter som finnes i bruk av internett. Jeg har sett på hvordan bevegelsen bruker aksjoner og særlig sivil ulydighet. Teorien om kognitiv dissonans er valgt for å forklare fenomenet overbevisning.

Tre ulike kvalitative metoder er her valgt, nemlig dokumentanalyse av boken «This is not a drill», dybdeintervjuer av tilhengere av Extinction Rebellion og analyse av bevegelsens bruk av sosiale medier. Funnene er analysert med et fenomenologisk utgangspunkt og ved en hermeneutisk tolkning.

Funnene viser at det er de fysiske aksjonene som er viktigst for Extinction Rebellion. Sosiale medier er likevel svært viktig for bevegelsen. De bruker mange ulike kanaler aktivt i sin kommunikasjon, både for å få frem sitt budskap, mobilisere tilhengere og gjennomføre aksjoner. I et forsøk på å formidle alvoret i klimakrisen gjør Extinction Rebellion «alt» de kan, og kommunikasjonen bærer derfor preg av å være skremmende og personifisert. Det er derfor interessant å spørre seg om vi vil se mer av denne måten å kommunisere på i fremtiden.

Abstract

The purpose of this thesis is to examine the phenomenon of climate communication and activism. The research question of this thesis is:

"What is the relationship between online activism and traditional offline protests?"

To answer this question, I have performed a case study of the climate movement Extinction Rebellion. The movement can be described as a modern digital movement, thus I believe it will provide information about the relationship between online activism and traditional offline protests. The movement has gained substantial media attention due to its unconventional communication and violent forms of action.

To understand Extinction Rebellion, I have examined current theories of modern movements. In brief, theories show that modern movements are organized as flat, decentralized and leaderless networks. Furthermore, I have examined the possibilities that exist in using the Internet. I have looked at how the movement uses actions and especially civil disobedience. The theory of cognitive dissonance is used to explain the phenomenon of conviction.

I have used three different qualitative methods: a book analysis of "This is not a drill"; interviews of followers from Extinction Rebellion; and analysis of the movement's use of social media. The findings were analyzed with a phenomenological approach and by hermeneutic interpretation.

The findings show that the physical actions are most important for Extinction Rebellion. On the other hand, Social media is still very important for the movement. They actively use several different channels in their communication in order to promote their message, mobilize followers and carry out actions. In an effort to convey the seriousness of the climate crisis, Extinction Rebellion does "everything" possible, and the communication therefore appears frightening and personified. This makes it interesting to ask if we will see more of this way of communicating in the future.

Forord

Denne oppgaven er et resultat av mitt masterstudie i medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi ved NTNU. Studiet startet høsten 2018, og avsluttes for min del med innlevering av masteroppgaven våren 2020. I de to årene jeg har studert på NTNU i Trondheim, har jeg fått innblikk i en rekke interessante temaer, lest lærerik litteratur og hatt godt og hyggelig samarbeid med andre studenter.

Jeg vil starte med å rette en takk til mine informanter, som med stor iver svarte på mine spørsmål og delte sine tanker og refleksjoner med meg.

Takk til familien min, for tilrettelegging at jeg fikk komme hjem for å skrive under korona-lockdown.

Til slutt vil jeg gi en takk til min veileder Heidrun Åm, for gode innspill underveis i arbeidet.

Innholdsfortegnelse

<i>Figurer</i>	<i>ix</i>
1 Innledning	10
1.1 <i>Klimabevegelsen Extinction Rebellion</i>	11
1.2 <i>Problemstilling</i>	12
1.3 <i>Gangen i oppgaven</i>	14
2 Teoretisk rammeverk	16
2.1 <i>Hva kjennetegner moderne bevegelser?</i>	16
2.1.1 <i>Ny form for organisering</i>	16
2.1.2 <i>Personifisert kommunikasjon</i>	18
2.2 <i>Nye muligheter for aktivisme på digitale plattformer</i>	19
2.3 <i>Sivil ulydighet som aksjonsform</i>	20
2.4 <i>Kognitiv dissonansteori</i>	22
2.5 <i>Oppsummering</i>	23
3 Metode	24
3.1 <i>Fortolkning av informanters opplevelser</i>	24
3.2 <i>Valg av forskningsdesign</i>	25
3.3 <i>Dokumentanalyse av håndboken «This is not a drill»</i>	26
3.4 <i>Dybdeintervjuer</i>	27
3.4.1 <i>Narrativ metode</i>	27
3.4.2 <i>Semi-strukturert intervjuguide</i>	28
3.4.3 <i>Rekruttering av informanter</i>	29
3.4.4 <i>Intervjusituasjonen</i>	30
3.4.5 <i>Behandling av datamaterialet</i>	30
3.5 <i>Innholdsanalyse av sosiale medier</i>	31
3.6 <i>Kvalitetsvurdering av mitt datamateriale</i>	32
3.7 <i>Etiske refleksjoner</i>	34
3.7.1 <i>Refleksjon rundt forskerrollen</i>	34
3.7.2 <i>Refleksjoner rundt forskning på internett</i>	35
3.7.3 <i>Refleksjoner rundt personvern og anonymisering</i>	35
4 Bokanalyse av «This is not a drill»	37
4.1 <i>Organisering</i>	38
4.2 <i>Mobilisering</i>	39
4.2.1 <i>Skremselskommunikasjon</i>	39
4.2.2 <i>Vi mot kapitalismen – et forsøk på å skape fellesskapsfølelse</i>	40
4.3 <i>Aksjonering</i>	41
4.4 <i>Kommunisering</i>	43

4.5	Oppsummering av funn fra «This is not a drill»	44
5	Analyse av intervjuene	45
5.1	Organisering av XR.....	45
5.1.1	XR er ikke en registrert organisasjon	45
5.1.2	Uenige om hvorvidt desentralisering er positivt for XR.....	46
5.1.3	Oppsummering av funn om organisering	47
5.2	Mobilisering	47
5.2.1	Informantene opplever sitt første møte med XR som tilfeldig	47
5.2.2	Informantene er «klimadeprimerte»	49
5.2.3	XR oppleves som noe nytt.....	49
5.2.4	Oppsummering av funn om mobilisering.....	50
5.3	Aksjonering	51
5.3.1	Ulike aksjonformer.....	51
5.3.2	Informantene begrunner aksjonene med motstand mot kapitalismen.....	57
5.3.3	Tiltrekkes av selve deltakelsen i aksjoner	58
5.3.4	Tilhengerne eksperimenterer med aksjoner.....	58
5.3.5	Aksjonene bør være effektive	59
5.3.6	Sivil ulydighet og ikke-vold.....	60
5.3.7	Informantene ønsker ikke å bli arrestert	61
5.3.8	Oppsummering av funn om aksjonisme	62
5.4	Kommunisering	63
5.4.1	Dagsaktuelle og godt planlagte aksjoner er viktig	63
5.4.2	Planlegging av opprør gjennom kurs og foredrag	64
5.4.3	Kommuniserer på en ekstrem måte	65
5.4.4	Informantenes erfaringer rundt bruk av sosiale medier.....	66
5.4.5	Oppsummering av funn om kommunisering	68
6	Konklusjon.....	69
6.1	Veien videre	73
	Referanseliste	75
	Vedlegg.....	79

Figurer

Figur 1:	Logo Extinction Rebellion (Wikipedia, 2020b)	11
Figur 2:	Personifisert kommunikasjon (xrnorway, 2020a).....	18
Figur 3:	Omslag «This is not a drill» (Penguinrandomhouse, 2020).....	37
Figur 4:	Vi mot kapitalismen (Extinction rebellion, 2019, pp. 152-153)	40
Figur 5:	Blokkering av vei (Extinction rebellion, 2019, p. 189)	42
Figur 6:	Die-in på UiO (ExtinctionR_NO, 2020b).....	52
Figur 7:	Bie-swariming (xrbergen, 2019).....	53
Figur 8:	Røde rebeller ved NRK (ExtinctionR_NO, 2020a).....	55
Figur 9:	Discobedience (Extinction Rebellion Norge, 2020)	56
Figur 10:	Symboler på sosiale medier (xrnorway, 2020b).....	66

1 Innledning

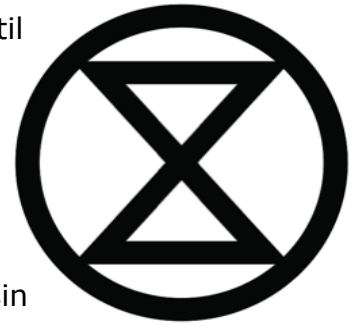
Våren 2019 havnet jeg tilfeldigvis midt i en «Fridays for future»-demonstrasjon i London. Jeg møtte da hundrevis av sinte klimastreikende barn og ungdommer. Her fikk jeg mitt første møte med klimabevegelsen Extinction Rebellion. I tiden etter demonstrasjonen i London la jeg merke til Extinction Rebellions logo flere steder, både i nyheter, i sosiale medier, på plakater og som tagging. Jeg oppdaget også at Extinction Rebellion ble både kritisert og hyllet i tradisjonelle nyhetsmedier. Extinction Rebellion ble stiftet i Storbritannia i mai 2018, da rundt hundre personer signerte en oppfordring om å erklære klima- og økologisk krise. På halvannet år har bevegelsen fått stor internasjonal oppmerksomhet og de har dannet undergrupper i en rekke land. Jeg ble nysgjerrig på hvordan denne bevegelsen fungerer, og dette er bakgrunnen for valg av tema her, nemlig klimakommunikasjon og aktivisme.

Av hensyn til oppgavens omfang har jeg valgt å kun se nærmere på den norske delen av Extinction Rebellion. I nyhetsmediene fant jeg informasjon om at Extinction Rebellion har gjennomført mange uvanlige og voldsomme aksjoner, for eksempel sperring av inngangen til Statsministerens kontor og tømning av «blod» ut over fortauet ved inngangen (Haug, 2019). Jeg ønsket å undersøke Extinction Rebellion nærmere, og fant ut at det meste som var skrevet om bevegelsen var å finne på Wikipedia, sosiale medier og på deres egne hjemmeside. I et forsøk på å lære mer om Extinction Rebellion deltok jeg i januar 2020 på et åpent møte for nye medlemmer. Her håpet jeg å få et inntrykk av hvordan bevegelsen fungerer, og å få møte medlemmer direkte. Opplevelsen i London, litteratursøk og deltakelsen på møtet startet en tankeprosess hos meg. Blant annet ble jeg nysgjerrig på om så ekstreme aksjonsformer kan være funksjonelle måter å kommunisere på for å mobilisere tilhengere? Eller kan slike ekstreme kommunikasjonsuttrykk også skremme bort potensielle tilhengere?

I denne oppgaven har jeg valgt å løfte en rekke spørsmål om bevegelsens kommunikasjon. Disse er forsøkt belyst gjennom analyse av boken «This is not a drill» som bevegelsen har utgitt om seg selv, intervjuer med tilhengere av bevegelsen og analyse av innlegg fra sosiale medier.

1.1 Klimabevegelsen Extinction Rebellion

Extinction Rebellion kan direkte oversettes til «utryddelsesopprør». Bevegelsen ble offisielt lansert i England i slutten av oktober 2018 av Roger Hallam og Gail Brandbook, og i Norge i desember samme år (Wikipedia, 2020a). Siden da har Extinction Rebellion blitt en stor internasjonal klimabevegelse. Extinction Rebellion bruker et timeglass som sin logo, som i følge deres Facebook-side symboliserer at «tiden renner ut» (Extinction rebellion, 2020a). Logoen brukes på deres materiell, både på nettet og for eksempel på bannere, t-skjorter og buttons. Forkortelsen av Extinction Rebellion er egentlig ER, men bevegelsen har valgt å erstatte E med X som i timeglasset, altså XR. Denne forkortelsen vil brukes videre i denne oppgaven.

Figur 1: Logo Extinction Rebellion (Wikipedia, 2020b)

XR har lite skriftlig informasjon tilgjengelig om egen organisering og struktur. Førsteamanuensis Inger Østenstad ved UiO, som selv er medlem i XR, uttaler til Vårt Land at strukturen er flat og desentralisert og at ingen har bestemte verv (Borge, 2019). Dette stemmer også overens med det jeg har funnet, som vi skal se senere i oppgaven. Mine funn viser at det er ulike meninger om hvorvidt man er eller ikke er medlem i bevegelsen XR. Ut fra dette velger jeg videre å omtale aksjonistene og de som knytter seg til XR som tilhengere, og ikke «medlemmer» som i tradisjonelle organisasjoner.

Fordi XR er nylig etablert og vi finner mest kunnskap om den på sosiale medier, kan vi kalle den en moderne, digital bevegelse. XR har profiler på flere sosiale medier, og både internasjonale, nasjonale og lokale undergrupper har egne kontoer. Mitt inntrykk er at det er mange ulike profiler, og strukturen kan fremstå som litt uoversiktlig. Det finnes ikke noe overordnet organisasjonskart, og nye undergrupper opprettes stadig fra ulike geografiske steder. På Twitter finnes det flere ulike profiler, blant annet profilen @Extinctionrebellion med omtrent 315 000 følgere og @Extinctionrebellionlondon med omtrent 30 000 følgere. På XR sine internasjonale Facebook-, Instagram- og Twitterprofiler er det totalt flere hundre tusen følgere. De norske undergruppene har flere tusen følgere på hvert sosiale medium.

Boken «This is not a drill» ble publisert i 2019 og beskrives som XR's håndbok. Her beskrives blant annet tre nøkkelkrav XR ønsker at styresmakter over hele verden skal følge:

1. Styresmaktene må fortelle sannheten ved å erklære klima- og økologisk krise.
2. Styresmaktene må umiddelbart stoppe tap av biologisk mangfold og redusere utslipp.
3. Styresmaktene må lytte til «The huge shift in public opinion» som de kaller «Citizens Assembly», altså det XR mener er «befolkningens» ønske om å ta klimakrisen på alvor.

For å få frem sitt budskap arrangerer XR aksjoner med ulike temaer, blant annet stenging av sentrale veier og bruer. XR bruker sivil ulydighet som aksjonsform og oppfordrer tilhengerne til å la seg fengsle for saken. Med det risikerer tilhengerne straff som fengsel og bøter. I Norge kan man for eksempel få straff dersom man «unnlater å etterkomme politiets pålegg, tegn eller signaler» om å flytte seg (Politiloven, 2015). Kan bevegelsen ha valgt en flat struktur nettopp for at «en ledelse» i mindre grad kan stilles til ansvar for planleggingen og gjennomføringen av sivil ulydighet?

1.2 Problemstilling

Temaet for denne oppgaven er klimakommunikasjon og aktivisme. Verden over ser vi et økende klimaengasjement i takt med klimaendringene, blant annet har vi sett Greta Thunbergs «skolestreik for klimaet». I kjølevannet av økende klimaengasjement finner vi flere miljøstiftelser, partier og organisasjoner. Felles for disse er ønsket om å mobilisere tilhengere og skaffe oppmerksomhet om sine saker.

På bakgrunn av dette ønsket jeg å se nærmere på hva slags kommunikasjonsformer XR benytter. Videre ble jeg nysgjerrig på sammenhengen mellom fysiske og digitale aksjoner. XR gjennomfører i hovedsak aksjoner i fysisk forstand i det offentlige rom. Samtidig bruker de sosiale medier til å publisere om aksjonene, både før, underveis og etterpå. De benytter også sosiale medier ellers, både for å mobilisere tilhengere og for å skaffe oppmerksomhet. For å forstå dette

temaet valgte jeg å se på teorier om moderne bevegelser og bruk av digitale medier. Jeg fant det hensiktsmessig å bruke Lindgrens definisjon «digital aktivisme» for å belyse XR. Han beskriver at digital aktivisme kjennetegnes av «oppstandelser, revolusjoner og protester der digitale verktøy og plattformer brukes til å utfordre, provosere og styrte rådende maktstrukturer» (Lindgren, 2017, p. 182). Som vi skal se, gjennomfører ikke XR aksjonene sine digitalt slik de kunne ha gjort, for eksempel ved hacking av en nettside for å publisere et bilde fra XR. De gjennomfører aksjonene i fysisk forstand, men bruker digitale medier til en viss grad for å lykkes med aksjonene. Det kan oppleves som et paradoks at bevegelsen på den ene siden er opptatt av bruk av sosiale medier, men på den andre siden finner vi, som tidligere nevnt, lite informasjon om organiseringen av XR på internett. Selv om de er en moderne bevegelse, framhever de viktigheten av ansikt til ansikt-kommunikasjon, noe vi skal se i analysen av boken «This is not a drill». Jeg ble ut fra dette nysgjerrig på sammenhengen mellom de fysiske aksjonene og den digitale delingen på internett. Er sosiale medier så viktig for disse bevegelsene som jeg antar?

XR brukt som case kan etter min oppfatning belyse aktivisme i klimakommunikasjon. Så vidt jeg har sett, er det lite forskning på klimakommunikasjon og digital aktivisme, og derfor mener jeg det er behov for mer forskning på dette området. Kanskje kan det også for bevegelsene selv være interessant med mer kunnskap på området? Med denne oppgaven håper jeg å bidra til ny innsikt på forskningsfeltet.

Forskning viser at moderne bevegelser i dag er annerledes enn tidligere. Nye sosiale bevegelser skiller seg fra tidligere protestformer ved at de blant annet er mer sammenkoblende enn tradisjonelle bevegelser (Bennett & Segerberg, 2012). Denne forskningen er basert på ulike politiske protester, blant annet fra den Arabiske våren eller Occoupy-bevegelsen. Samfunnsmessig er dette derfor interessant fordi vi ser denne typen bevegelser over hele verden, og det kan være viktig å få økt kunnskap om hvordan de kommuniserer.

Faglig er klimakommunikasjon og digital aktivisme interessant innenfor min studieretning «Medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi». I denne oppgaven har jeg valgt å forstå digital aktivisme slik Lindgren gjør det, fordi den sammenfaller med mange av mine funn i case-studien av XR.

I denne oppgaven ser jeg på forholdet mellom nye digitale kommunikasjonsformer og mer tradisjonelle kommunikasjonsformer. Min antakelse er at sosiale medier spiller en sentral rolle i å muliggjøre XR som bevegelse og deres utføring av aksjoner.

Problemstillingen min vokste fram etter hvert som jeg skaffet meg kunnskap om bevegelsen XR, og dette ledet meg fram til flere spørsmål om hvordan de får så stor medieoppmerksomhet og klarer å mobilisere mennesker til ulike aksjoner. Videre er det interessant hvordan de får tilhengere til å delta i sivil ulydighet. XR er spesielt kjent for sine voldsomme og utradisjonelle aksjoner, og jeg har derfor sett på hvordan forholdet er mellom digital aktivisme og de fysiske aksjonene. Hovedspørsmålet i oppgaven er derfor:

«Hvordan er forholdet mellom aktivisme på nettet og tradisjonelle offline-protester».

Spørsmålene som oppgaven tar for seg er altså:

F1: *Hva kan vi lære om forholdet mellom aktivisme på nettet og offline-protester ved å bruke Extinction Rebellion som case?*

F2: *Hvordan kommuniserer Extinction Rebellion, og hvilke kommunikasjonskanaler benytter de seg av?*

F3: *Hvordan er forholdet mellom digitale medier og tradisjonelle medier (her håndboken til XR)?*

1.3 Gangen i oppgaven

Tre ulike metoder er valgt for å belyse problemstillingen. For det første har jeg analysert bevegelsens håndbok «This is not a drill». For det andre har jeg intervjuet syv medlemmer av bevegelsen i et kvalitativt semi-strukturert intervju, og for det tredje har jeg analysert bevegelsens bruk av sosiale medier.

I lys av problemstillingen og forskningsspørsmålene har jeg forsøkt å strukturere oppgaven på en måte som gir en rød tråd. Kort oppsummert er oppgaven strukturert i seks kapitler slik: teoretisk rammeverk, metode, bokanalyse, analyse av intervjuer, konklusjon og referanseliste.

Det teoretiske rammeverket er delt i fire kapitler. Først beskrives hva som kjennetegner moderne bevegelser. Dette kapitlet har jeg valgt å dele i to underkapitler, der det beskrives nye former for organisering og en personifisert form for kommunikasjon. Deretter beskrives hvilke nye muligheter bevegelser som XR har fått gjennom internett. For det tredje beskriver jeg aksjonsformen sivil ulydighet. Til slutt vil jeg belyse teorien om kognitiv dissonans for å forstå hvordan XR forsøker å bruke overbevisning i sin kommunikasjon.

Metodedelen av oppgaven omhandler selve gjennomføringen av datainnsamlingen og analysen. Her beskrives valg av forskningsdesign og de ulike metodene jeg har brukt, samt hvorfor disse passer min oppgave. I denne delen gjør jeg også rede for både kvalitetsvurderinger ved kvalitativ forskning og etiske vurderinger.

Etter kapitlene om teoretisk rammeverk og metode følger analyse av boken og intervjuene. Sosiale medier presenteres sammen med intervjuene. Jeg har valgt å strukturere presentasjonen av analysen av boken og intervjuene på samme måte, nemlig i delene organisering, mobilisering, aksjonering og kommunisering. En slik inndeling har gitt meg mulighet til å sammenligne funnene. Under hvert analysekapittel oppsummeres funnene.

Avslutningsvis har jeg oppsummert og drøftet funnene med tanke på å belyse problemstillingen og forskningsspørsmålene.

Helt til slutt har jeg reflektert over mangler ved min forskning og pekt på mulig videre forskning innenfor feltet klimakommunikasjon og aktivisme.

2 Teoretisk rammeverk

Jeg har valgt å bruke XR som case for å belyse klimakommunikasjon og aktivisme. Valget av case ga meg flere mulige innfallsvinkler til teori. For eksempel kunne jeg ha sett på teori om felleskap og tilhørighet i bevegelser som XR, eller teori om hvordan dagsorden i nyhetsbildet dannes. Mitt valg av teori er relatert til min studieretning Medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi. Jeg har derfor valgt å se nærmere på hva som kjennetegner moderne bevegelser og hvordan moderne bevegelser bruker sosiale medier i aktivisme. For bedre å forstå mitt tema har jeg også valgt å løfte fram teori om aktivisme og sivil ulydighet. Avslutningsvis i teoridelen har jeg valgt kognitiv dissonansteori for å forstå kommunikasjon hvor målet er å overbevise andre om eget syn.

2.1 Hva kjennetegner moderne bevegelser?

I beskrivelsen av hva som kjennetegner moderne bevegelser har jeg valgt å se nærmere på spesielt to forhold som jeg finner sentrale: for det første hvordan bevegelser som XR er organisert, og for det andre hvordan det kommuniseres i slike bevegelser.

2.1.1 Ny form for organisering

Flere teoretikere trekker frem at moderne bevegelser ikke lenger organiseres som før. Tidligere ble bevegelser organisert hierarkisk og med et kollektivt «vi». Videre vet vi at det har vært vanlig med tydelige roller som for eksempel leder og sekretær. Den britiske medieforskeren Natalie Fenton skriver at i motsetning til tidligere hierarkiske modeller er dagens bevegelser kjennetegnet av at de er store, desentraliserte og lederløse nettverk med lik deltakelse fra alle medlemmer (Fenton, 2007). Dette har jeg også funnet at er tilfelle i XR, da de verken har en leder eller noen beskrevet organisasjonsstruktur.

Også Castells er opptatt av hvordan moderne bevegelser er organisert. Han trekker frem Occupy-bevegelsen for å illustrere det han kaller «networked social movements». Bevegelser som Occupy, som er bygget på «networked social

movements», har flere likhetstrekk. Blant annet har de ingen tradisjonell ledelse og avviser i stor grad formell organisering. Et annet kjennetegn er at de ofte er mistenksomme overfor tradisjonelle nyhetsmedier. Castells kaller disse nettverkene for «rom med autonomi», der deltakere kollektivt kommer til enighet ved å drøfte problemer i fellesskap (Castells, 2015). XR er i stor grad inspirert av andre organisasjoner og bevegelser som for eksempel Occupy. Bennett og Segerberg trekker frem begrepet «personal action frame» for å beskrive bevegelser fra den Arabiske våren og Occupy-bevegelsen (Bennett & Segerberg, 2012). Et kjennetegn ved disse bevegelsene er at de er avhengige av personlig digital kommunikasjon, men at de bruker digitale medier til mer enn bare å sende og motta meldinger.

Et annet forhold, som også preger moderne bevegelser, er at tilhengerne knyttes sammen på andre måter enn tidligere. I følge Bennett og Segerberg kan dette kalles «networked-individualism». De skiller mellom gammel og ny form for organisering av sosiale bevegelser, der nye bevegelser erstatter tradisjonell gruppetilknytning med personlig kommunikasjon over nett (Bennett & Segerberg, 2012). De skiller her mellom kollektive og koblende bevegelser. Tradisjonelle kollektivbevegelser baseres på å forme kollektiv identitet, og slike bevegelser er i mindre grad i stand til å utnytte kraften i digitale medier for å muliggjøre personlig engasjement enn det koblende (nye) bevegelser er. Koblende bevegelser er basert på folks personlige deling av innhold på tvers av mediekanaler. Moderne bevegelser knytter tilhengerne sine sammen gjennom sosiale medier, personlige ideer og andre nettverk. Denne formen for kommunikasjon blir en dominant del av organisasjonsstrukturen (Bennett & Segerberg, 2012).

Her er det også relevant å trekke fram at organisering i moderne bevegelser preges av hvordan de lærer av hverandre og endres kontinuerlig. Fenton skriver at slike sosiale bevegelser kan ha overlapping med andre bevegelser og dette kan medføre rask endring av organisasjonen (Fenton, 2007).

Moderne bevegelser er altså organisert som store, lederløse nettverk, tilhengerne er mer bundet sammen gjennom personlig kommunikasjon over Internett, og bevegelsene lærer av hverandre og endres kontinuerlig. Hvordan kommuniseres det så i disse moderne bevegelsene?

2.1.2 Personifisert kommunikasjon

Et aspekt ved moderne bevegelser er at de tenderer til å bruke mer personlig kommunikasjon enn tradisjonelle bevegelser. Ihlen, Skogerbø og Allern mener at bevegelser, som ønsker å oppnå bestemte mål, ofte jobber direkte mot målgruppen for å skaffe oppmerksomhet rundt sine kjernesaker (Ihlen, Skogerbø, & Allern, 2015, p. 173). Også Bennett og Segerberg peker på at nye bevegelser karakteriseres av den digitale delingen av personifisert innhold (Bennett & Segerberg, 2012). De hevder at det ikke lenger er streng identifikasjon, formelle medlemskap eller delte ideologier som kjennetegner bevegelsene. Dette resulterer i diverse former for personlige uttrykk, i stedet for en felles identifisering med en gruppe eller ideologi. Bennett og Segerberg drøfter at dette kan føre til at folk kanskje fremdeles vil delta, kanskje til og med i større grad enn tidligere. Et eksempel på personifisert kommunikasjon finner vi på Instagramprofilen til XR Norge:

Figur 2: Personifisert kommunikasjon (xrnorway, 2020a)

Her ser vi at XR kommuniserer direkte med følgerne sine ved å bruke ordene «you» og «us». Moderne bevegelser kjennetegnes altså både av måten de er organisert på og hvordan de bruker personifisert kommunikasjon. Et annet forhold som er viktig når vi skal se på forholdet mellom digital aktivisme og offline-protester, er de mulighetene som Internett gir.

2.2 Nye muligheter for aktivisme på digitale plattformer

Flere forskere har vært opptatt av mulighetene bruken av internett gir. Britiske Bart Cammaerts trekker frem at internett utgjør en mulighet for aktivister og sosiale bevegelser, gjennom blant annet mobilisering, deling av informasjon og internett som en del av en større kommunikasjonsstrategi (Cammaerts, 2007). Internett gir muligheter for multimodal kommunikasjon, det vil si et komplisert system av blant annet tekst, bilder og video (Castells, Castells, & Couldry, 2011). Et annet forhold i denne sammenhengen er hvordan internett gir muligheter for å spre informasjon. Bennett og Segerberg argumenterer for at bevegelser i dag, på grunn av internett, blir spredd blant folk på bakkenivå i en flat struktur. Her øker muligheter for å spre budskap gjennom rask deling av ideer og bilder i et digitalt nettverk gjennom mange ulike teknologier (Bennett & Segerberg, 2012).

De nye tekniske mulighetene, som ligger i internett, har betydning for hvordan aktivisme kan foregå på digitale plattformer. Som skrevet innledningsvis, påpeker Lindgren at digital aktivisme kjennetegnes av oppstandelser, revolusjoner og protester der digitale verktøy og plattformer brukes til å utfordre, provosere og styrte rådende maktstrukturer (Lindgren, 2017, p. 181).

Bruk av internett i aktivisme er ikke bare noe vi kjenner til i dag, men viktigheten av sosiale medier i digital aktivisme framkom allerede i 2011 i Wilson & Dunns undersøkelse. De undersøkte hvordan sosiale medier påvirket aktivister under den Arabiske våren, og fant at sosiale medier var avgjørende for aktivistene. Videre viste undersøkelsen at også bruk av nettsider og e-post var sentralt i den digitale aktivismen (Wilson & Dunn, 2011). Som vi ser, har flere påpekt betydningen av sosiale medier i digital aktivisme, og vi kan anta at betydningen har økt i takt med bruken av sosiale medier fram til i dag.

Britiske Julie Uldam trekker frem at sosiale medier kan bidra til at aktivister får oppmerksomhet rundt kampanjene sine (Uldam, 2018). Dette er også i tråd med Earl og Kimport som mener at sosiale nettverk som for eksempel Facebook, vil oppmuntre til nye bruksområder og dynamikk i digitale protester. De trekker også frem at sosiale nettverk kan lede protester i en retning som vi ikke forventer (Kimport & Earl, 2011). Kinesiske Francis Lee trekker fram at former for protesthandlinger kan bli oppfunnet, lært av andre og noen ganger tilfeldig

oppdaget av demonstrantene (Lee, 2015). Slik kan aktivisme læres og inspirere til nye protesthandling.

Når man ser på mulighetene det digitale gir for aktivisme, er det også viktig å drøfte hvilke forhold som er viktig for å lykkes. Fenton hevder at dersom bevegelser skal formidle et budskap gjennom bruk av digitale medier, er en felles målsetning nødvendig for at kommunikasjonen skal lykkes (Fenton, 2007). XR har en klar målsetning beskrevet gjennom de tre kravene vi så innledningsvis, noe som ifølge Fenton vil tilsi at de kan lykkes med å formidle sitt budskap.

Videre hevder Fenton at sosiale bevegelser, som bruker internett, må finne balansen mellom den digitale forbindelsen og den tradisjonelle gjennomføringen av protest, altså at det å bruke internett alene ikke er nok for å lykkes med aktivisme. Dersom digital aktivisme skal være effektiv, må aktivistene også ha kontakt med den virkelige verden (Fenton, 2007). Også Cammaerts er enig i at bevegelser må være bevisste på at bruken av internett kan ha begrensninger, blant annet at aktivisme ikke kan begrenses til kun det digitale. De hevder at å etablere tillit blant aktivister, samarbeid mellom andre organisasjoner og ulike former for direkte handling krever at organisasjonene er offline like mye som de er online (Cammaerts, Carpentier, European Communication, & Education, 2007).

Her er det også viktig å nevne at internett gir en ny mulighet for bevegelser til å publisere saker, uten å være avhengig av nyhetsmediene. Nyhetsmediene blir kalt den fjerde statsmakt, da de kan beskrives som «portvakter», altså de som bestemmer hvilke saker som skal publiseres i nyhetsmediene (Uldam, 2018). Det at bevegelser benytter sosiale medier, gjør at de kan publisere saker selv og bidra til å sette temaer på dagsorden, som ellers ikke ville ha kommet i mediene.

2.3 Sivil ulydighet som aksjonsform

Som vi har sett, bruker XR voldsomme og utradisjonelle aksjonsformer, og de har fått mye oppmerksomhet på kort tid. Et spørsmål er om kommunikasjon gjennom bruk av sivil ulydighet kan ha bidratt til oppmerksomheten de har fått?

Sivil ulydighet kan defineres som «en offentlig, ikke-voldelig, samvittighetsfull, men likevel politisk handling, i strid med loven, som vanligvis gjøres med sikte på å få til en lovendring eller politikk for regjeringen» (Rawls, 1971, p. 371). Dette er

en definisjon som er i tråd med hvordan jeg oppfatter at XR ønsker å bruke sivil ulydighet. Rawls hevder også at sivil ulydighet ofte er moralsk motivert, og målet med sivil ulydighet kan for eksempel være å forbedre et lovverk (Rawls, 1971, p. 371). I Norge har XR utført sivil ulydighet blant annet under en aksjon utenfor Norges Bank i 2019, der temaet var å protestere mot oljefondets investeringer i kulldrift (NTB, 2019).

XR har engelsk som kommunikasjonsspråk også i Norge, og medlemmene kaller sivil ulydighet for «non-violent direct action». Likevel oversettes dette av og til til norsk, og kalles da ikke-voldelig sivil ulydighet. Som vi ser her, blandes begrepene sivil ulydighet og direkte aksjonering i XR. Man kan skille mellom begrepene direkte aksjonering og sivil ulydighet, selv om de har betydelige likheter (Franks, Hanscomb, & Johnston, 2017). Direkte aksjonering har ikke som mål å være ikke-voldelig, men trenger ikke nødvendigvis å være ulovlig. Dette kan for eksempel gjelde organisasjoner eller grupper som plukker søppel i naturen (Franks et al., 2017). Sivil ulydighet derimot involverer muligheten for å få en dom mot seg i et forsøk på å vise at loven eller politikken de er imot, er mangelfull. Definert slik kjenner vi sivil ulydighet, i sin klassiske form, fra blant andre Rosa Parks og Mahatma Gandhi (Franks et al., 2017). I mitt datamateriale har jeg sett at begrepene brukes om hverandre. Dette gjelder for eksempel i boken hvor det snakkes om «non-violent direct action», men i intervjuene blander informantene «direkte aksjonering» og «sivil ulydighet» når de forteller om XR's aksjonsform.

Flere teoretikere har sett på i hvilken grad sivil ulydighet gir ønsket effekt. Er sivil ulydighet en effektiv kommunikasjonsform for klimaaktivister? Den amerikanske sosiologen R. J. Maratea trekker frem at de mest effektive forekomstene av aktivisme oppstår når mennesker med felles prinsipper er motivert for å ta strategisk risiko, i håp om å påvirke til samfunnsendring (Maratea, 2013). Som vi har sett er ønsket om å endre samfunnet et klart mål for XR. Man kan anta at aksjonistene er motiverte for samfunnsendring og i noen grad villige til å ta den strategiske risikoen det innebærer å utføre sivil ulydighet. I en vurdering av hvorvidt sivil ulydighet er effektivt, påpeker Franks at mange former for grønn protest og direkte handling er i konflikt med dagens økonomiske og politiske praksis, og dermed kan aksjonister bli kalt for «terrorister» (Franks et al., 2017). Man kan spørre seg om dette bidrar til større oppslutning eller skremmer tilhengere fra å delta i aksjoner.

Et annet element når det gjelder sivil ulydighet er hvilken påvirkning aksjonene har på samfunnet. Cammaerts påpeker at for at en direkte aksjon skal ha en reell innvirkning på samfunnet, må den kunne skape borgerlig og politisk støtte. Videre påpeker han at dette krever mobilisering, oppmerksomhet i media og samarbeid med andre organisasjoner (Cammaerts, 2007). XR forsøker å mobilisere tilhengere til å delta i aksjoner, de forsøker å tiltrekke seg oppmerksomhet i media, og de har samarbeid med andre klimabevegelser. Cammaerts et al. påpeker også at for at direkte handling skal lykkes, er det viktig å kommunisere utover det de kaller «den koselige sirkelen av liknende sympatisører». Dette gjøres blant annet gjennom kontakt med tradisjonelle nyhetsmedier (Cammaerts et al., 2007). Gjennom personifisert kommunikasjon og sivil ulydighet forsøker altså XR å formidle sitt budskap og med det å overbevise om sitt syn på klimasaken. Kognitiv dissonansteori kan stå som forklaringsmodell for hvordan det å overbevise andre kan forstås.

2.4 Kognitiv dissonansteori

I kommunikasjon hvor målet er å overbevise, slik XR ønsker å gjøre, for eksempel ved rekruttering av medlemmer, er det viktig å forstå hvordan mennesker føler seg overbevist om at de handler riktig, altså i tråd med egen overbevisning. XR bruker sterke uttrykk gjennom ord, fargevalg og symboler, som vi skal se både i boken og på sosiale medier. Det kan se ut som om XR har lyktes i å overbevise folk, ettersom de har klart å mobilisere mange mennesker til aksjoner. En relevant teori i denne sammenhengen er kognitiv dissonansteori.

Begrepet kognitiv dissonans ble først presentert av den amerikanske sosialpsykologen Festinger i 1957 og handler om det mentale ubehaget vi får når tankene våre ikke stemmer overens med det vi gjør. Siden kognitiv dissonansteori ble presentert i 1957, har den blitt brukt til å forklare ulike fenomener for å unngå slikt mentalt ubehag, altså dissonans. For å forklare dette beskrives ofte en situasjon hvor det er dissonans mellom den eksisterende informasjonen, de holdningene og verdier en person har og ny informasjon personen får (Festinger, 1962).

McQuail bruker begrepet dissonans i sammenheng med massekommunikasjon. Han forklarer at vi mennesker har en tendens til å lete etter informasjon eller ideer

som opprettholder vårt synspunkt og at vi dermed unngår ubehag (McQuail, 2010, p. 516). I denne sammenhengen spiller dissonans en viktig rolle i overtalelse, som jo er hovedmålet med klimakommunikasjon. Et spørsmål å stille er om XR bruker kognitiv dissonans bevisst eller ubevisst i sin kommunikasjon? Festinger hevder at for å overtale mennesker må du få dem til å oppleve kognitiv dissonans, altså ubehag, før man tilbyr en måte å minske ubehaget på. Ny informasjon kan forstyrre eksisterende holdning, og Festinger mente at et individ søker balanse og konsistens mellom sine holdninger og verdier og sine handlinger (Festinger, 1962).

Teorien om kognitiv dissonans vektlegger videre at vi som mennesker har en tendens til å lete etter informasjon eller ideer som opprettholder vårt syn og dermed unngå kognitivt ubehag ved andres meninger som ikke stemmer overens med våre egne. Festingers teori viser at kognitiv dissonans vanligvis oppstår når en person har to eller flere uforenlige oppfatninger samtidig. Denne konflikten mellom synspunkter resulterer i et psykologisk ubehag. Det er altså ifølge denne teorien ubehagelig å endre oppfatning. Med stor sannsynlighet vil man dermed fortsette å tro på det man selv mener, og kanskje forsøke å overbevise andre om at man selv har rett.

2.5 Oppsummering

Oppsummerende kan vi si at det som preger moderne bevegelser er at de er flate, desentraliserte og lederløse nettverk. De bruker også sosiale medier til å kommunisere, og gjennom sosiale medier knyttes tilhengerne sammen og blir i fellesskap enige om beslutninger som tas. Med sosiale medier gis det mulighet for både å kommunisere og organisere på en annen måte enn før. Kommunikasjonen får et gjennomgående personlig preg. Internett gir moderne bevegelser muligheter til å kommunisere rundt aktivisme, og endringer gjøres raskt. Bevegelsen XR bruker internett både til å organisere aksjoner, mobilisere tilhengere, og kommunisere med hverandre og med nyhetsmediene.

3 Metode

Metode er å velge, og valg av metode bør begrunnes ut fra forskningens tema og hva som best vil belyse problemstillingen. Som forsker må man først ta stilling til om man vil benytte en kvantitativ eller kvalitativ tilnærming, som er to hovedformer i samfunnsfaglig forskning. Tjora trekker fram at kvantitativ forskning søker oversikt og forklaring, mens kvalitativ forskning fremhever innsikt og forståelse (Tjora, 2017, p. 28).

Kvalitativ tilnærming er her valgt som metode fordi jeg har vurdert at dette best belyser oppgavens problemstilling. For meg var det viktig å få direkte informasjon fra XR, og dybdeintervjuer ble da et naturlig valg. Flere kvalitative metoder kunne ha vært aktuelle å bruke, for eksempel kunne jeg ha observert aksjoner gjennomført av XR. Av hensyn til oppgavens omfang har jeg begrenset studiet til intervjuer og bokanalyse. En av fordelene med kvalitativ metode er at man går mer i dybden enn i bredden av det som skal studeres, man studerer et avgrenset miljø og nyanser kan komme godt frem. Forskingen min har foregått over en periode på ca. et halvt år.

3.1 Fortolkning av informanters opplevelser

Jeg har valgt et fenomenologisk utgangspunkt for å få innsyn i informantenes «livsverden» og en hermeneutisk tilnærming til tolkning av dataene. Fenomenologi er læren om fenomenene, og i fenomenologi er forskeren ute etter å få tak på personers livsverden (Kvale, 1997). For meg har det vært naturlig å bruke fenomenologisk metode for datainnsamling, utfra det grunnleggende prinsippet i fenomenologien om at man må gå «til saken selv» når man skal utforske fenomener (Kvale, 1997). I mitt tilfelle er «saken selv» informantenes refleksjoner og fortellinger om XR. Å gå til saken selv kan gjøres ved å bruke dybdeintervju. Dette kan være en god metode dersom «forskeren ønsker å forstå informantenes opplevelser, samt hvordan informanten reflekterer over dette» (Spradley, 1979). Jeg har vært opptatt av hvordan informantene fra XR ble med i bevegelsen, hvordan denne fungerer og spesielt hvordan de kommuniserer i XR.

For å forstå fenomenene har jeg valgt hermeneutisk fortolkning. Ordet hermeneutikk betyr å forstå, fortolke og tyde og har til hensikt å forstå hva mennesker gjør. Underveis i forskningsprosessen har jeg reflektert over og forsøkt å forstå mine funn. I hermeneutikken fremheves betydningen av å fortolke folks handlinger gjennom å fokusere på et dypere meningsinnhold enn det som er umiddelbart innlysende (Thagaard, 2013, p. 37). Hermeneutikken er derfor en viktig inspirasjonskilde der fortolkningen har en sentral plass, for eksempel i samfunnsvitenskapen. Et sentralt element her er forskerens førforståelse. Det er vanlig å beskrive tolkningsprosessen som en sirkel eller spiral. I dette ligger en veksling i forståelsen mellom deler og helhet (Kvale, 1997). I følge Repstad gir spiralbevegelsen «mulighet for en kontinuerlig utdypning av meningsforståelsen» (Repstad, 2007, p. 121). Jeg opplevde underveis i forskningsprosessen å få stadig mer kunnskap og innsikt om undersøkelsens tema. I den hermeneutiske prosessen er det i følge Repstad en fare for at forskeren lar seg påvirke av sin egen førforståelse (Repstad, 2007, p. 122). For å forsikre seg mot dette kan man la en annen forsker lese materialet, og dette har jeg gjort med faglige veiledningssamtaler underveis i prosessen, det vil si at min veileder har lest materialet.

3.2 Valg av forskningsdesign

Da jeg begynte å planlegge oppgaven hadde jeg lite forkunnskaper om XR. For å finne ut om jeg ville skrive om temaet, leste jeg nyhetsartikler om bevegelsen og om deres aksjoner. Videre så jeg på deres sosiale medier og nettside for å få kunnskap om hvordan de kommuniserer digitalt for å få et generelt inntrykk av bevegelsen. Jeg valgte å belyse temaet klimakommunikasjon og aktivisme ved å benytte XR som case. I lys av at det finnes mange klimabevegelser, vurderte jeg i startfasen om jeg også skulle se på andre bevegelser. Jeg vurderte at flere av bevegelsene, som for eksempel Greenpeace, var for «gamle» og ikke brukte digitale medier på samme måte som XR. En bevegelse jeg eventuelt kunne ha analysert er «Fridays for future», fordi den, på samme måte som XR er moderne og bruker digitale medier. Men av hensyn til oppgavens omfang, har jeg prioritert å kun forske på XR.

Tjora skriver at i en case-studie benytter man en allerede eksisterende grense for hva og hvem undersøkelsen inkluderer og ekskluderer (Tjora, 2017, p. 40). Han trekker også frem at man i case-studier kan analysere flere typer av data i en kombinasjon. Jeg vurderte at oppgavens tema best belyses med innhenting av data fra tre ulike kvalitative metoder. For det første har jeg analysert XR's håndbok «This is not a drill». For det andre har jeg gjennomført kvalitative dybdeintervjuer av medlemmer i XR, og for det tredje har jeg analysert innlegg fra XR's profiler på sosiale medier. Underveis har jeg vært inspirert av Tjoras SDI-modell der man arbeider stegvis (Tjora, 2017, p. 18). Tjoras modell er inspirert av «Grounded theory», der teorien vokser frem med sterk forankring i det empiriske materialet (Repstad, 2007, p. 115).

3.3 Dokumentanalyse av håndboken «This is not a drill»

Jeg bestemte meg tidlig i forskningsprosessen for å analysere boken «This is not a drill», fordi XR har lite annet skriftlig materiale om seg selv. Det kjennskapet vi får gjennom analyser av relevante dokumenter kan kaste lys over annen innhentet informasjon (Thagaard, 2013, p. 119). Jeg erfarte underveis i arbeidet at bokanalysen ga utfyllende informasjon til resten av mitt datamateriale. I analysen valgte jeg først å lese hele boken, samtidig som jeg markerte med tusj og noterte viktige poeng. Deretter skrev jeg korte kapittelsammendrag. Dette gjorde det lettere for meg å finne frem til informasjonen senere. Deretter analyserte jeg sitatene og poengene jeg hadde notert meg, sammen med kapittelsammendragene. På den måten holdt jeg oversikt over flere poeng samtidig og fant likheter på tvers av kapitlene.

Når man skal analysere et dokument, som her, må man ta kildekritiske hensyn. For det første bør man være seg bevisst hvilket formål publiseringen av dokumentet er ment å ha (Skilbrei, 2019, p. 164). Under tittelen på bokens forside står det «handbook». Også på baksiden fremkommer det at bevegelsen har som formål med publiseringen at tilhengere skal se på denne som en håndbok, da det står: «*This book contains everything you need to know about how to do it. By the time you finish it you will have become an Extinction Rebellion activist*».

I tillegg til å vurdere formålet med dokumentet er det viktig å se på dokumentets relevans, autensitet og troverdighet (Thagaard, 2013, p. 119). Først vurderer man

kildens *relevans* i forhold til problemstillingen. Jeg vurderer boken som svært relevant for problemstillingen. Det er fordi det er det eneste skriftlige materiale man finner om bevegelsen, bortsett fra det man finner på internett. Videre er den relevant fordi den gir mye informasjon gjennom tekst, bilder, symboler og fargebruk. Deretter vurderes kildens *autensitet*, for eksempel ved å stille spørsmål om dokumentet er ekte. Autensiteten har jeg vurdert som god, fordi det er et kjent forlag, som har gitt ut boken, og forfatterne er navngitte. I vurderingen av dokumentets *troverdighet*, bør man stille spørsmål om dokumentets tillit, tilblivelse, opphavspersonens motivasjon og hvordan disse motivene kan prege dokumentet. Jeg anser boken som troverdig med tanke på mitt formål. Det er viktig for meg å trekke frem at boken er formet av forfatterens virkelighet, og at dette nødvendigvis ikke representerer virkeligheten.

3.4 Dybdeintervjuer

Intervju som datagenereringsmetode er vanlig innen kvalitativ forskning (Tjora, 2017, p. 113). Målet med dybdeintervju, som jeg her har valgt, er å skaffe seg kunnskap gjennom en relativt fri samtale. Intervju eller samtaler bygger på grunnleggende menneskelig kommunikasjon. Med dybdeintervju som forskningsmetode ønsker man å få tilgang til informantens observasjoner og refleksjoner (Weiss, 1994, p. 66). Jeg har valgt å gjennomføre syv dybdeintervjuer av tilhengere av XR, hvorav ett var testintervju. Med dybdeintervjuer søker man å studere informantens meninger, holdninger og erfaringer. Kvale (1997) kaller dette å få tak i informantens «livsverdenen». Dybdeintervjuer forutsetter at intervjuet har en viss varighet og skaper en situasjon der forskeren og informanten sammen utforsker det fenomenet forskningen handler om. Ofte legger forskeren opp intervjuet slik at informanten gir en «fri fortelling», for eksempel ved at informanten bes om fritt å beskrive et hendelsesforløp eller fortelle sin livshistorie (Skilbrei, 2019, pp. 67-68).

3.4.1 Narrativ metode

For best å få frem informantens «livsverdenen» har jeg valgt narrativ metode. Fordelen ved å benytte narrativ metode er at man kan følge informantens fortelling og utdype temaer informanten trekker frem, som kanskje ikke var tenkt på i forkant (Thagaard, 2013, p. 90). Narrativ analyse er en strategi der forskeren

analyserer et intervju som en fortelling, og der målet er å identifisere elementer og mønstre (Skilbrei, 2019, p. 180). Slik oppfordres informanten til å fortelle på en sammenhengende måte som gir mening, i stedet for å styres av forskeren (Riessman, 2008). Jeg erfarte underveis i intervjuene at informantene hadde mye på hjertet. Kanskje opplevde de ikke så ofte at noen ville høre om deres interesse for klimasaken? Det ble god flyt i intervjuene, og etter det ene intervjuet opplevde jeg at en av informantene ønsket å gi meg en klem og takket for at hun hadde fått lov til å delta.

3.4.2 Semi-strukturert intervjuguide

For at intervjuet ikke skal bli en ren samtale, kreves det struktur (Thagaard, 2013, p. 90). Som konsekvens av at jeg valgte narrativ metode, bestemte jeg meg for å bruke en semi-strukturert intervjuguide. Tjora skriver at semi-strukturerte intervjuer er en annen betegnelse på dybdeintervjuer og at det i begrepet ligger at intervjuet bare har en halvfast struktur (Tjora, 2017, p. 264). En slik halvfast struktur passer i dette tilfellet da jeg hadde klargjort noen spørsmål om forhold jeg var nysgjerrig på, samtidig som jeg ønsket at informantene skulle fortelle fritt.

En fordel med intervjuguide er at man kan sjekke den underveis, dersom man er usikker på hvilket spørsmål som er det neste, eller om et emne har blitt hoppet over (Weiss, 1994, p. 48). Jeg diskuterte intervjuguiden med min veileder og redigerte den flere ganger før testintervjuet. På grunn av oppgavens omfang valgte jeg at intervjuguiden skulle bestå av ni hovedspørsmål, og jeg opplevde at det var et passe antall spørsmål (vedlegg 2). Når informanten benytter en fortellende form, presenteres historien slik han eller hun har forstått den (Thagaard, 2013, p. 129). Derfor stilte jeg åpne spørsmål, for eksempel «Kan du fortelle meg om ditt første møte med Extinction rebellion?». Jeg klargjorde noen mulige oppfølgingsspørsmål under hvert hovedspørsmål, i tilfelle samtalen stoppet opp. Det var ved flere anledninger ikke noe poeng å stille oppfølgingsspørsmålene jeg hadde forberedt, fordi informantene kom inn på temaene av seg selv. Det var likevel interessant å stille andre oppfølgingsspørsmål om det informantene fortalte. I tillegg ble spørsmålene i noen tilfeller stilt i ulik rekkefølge til de forskjellige informantene, da jeg ofte fant det mest interessant å stille de spørsmålene som var relevante i forhold til det de snakket om. For eksempel stilte jeg spørsmål om

kommunikasjon dersom de fra før snakket om sosiale medier, i stedet for å bryte tankerekken og stille spørsmål om «This is not a drill», i tråd med intervjuguiden.

Jeg valgte å gjennomføre et testintervju. Et enkelt testintervju kan indikere om intervjuguiden fungerer godt (Weiss, 1994, p. 48). I tillegg fikk jeg mulighet til å bli trygg på intervjurollen, teste båndopptakeren og gjennomlese samtykkeskjemaet. Jeg valgte å la mitt første intervju være et testintervju. Intervjuet ble såpass godt at jeg valgte å bruke det i analysen. Intervjuguiden fungerte også godt, og jeg beholdt derfor denne. I ettertid ser jeg imidlertid at jeg kunne formulert spørsmålene tydeligere, slik at de hang bedre sammen med teorien og analysen av «This is not a drill».

3.4.3 Rekruttering av informanter

I valg av informanter har jeg funnet det naturlig å undersøke tilhengere av XR. I såkalte casestudier avgrenses utvalget av informanter naturlig til den eller de man ønsker å undersøke (Tjora, 2017, p. 131). Fordi jeg hadde lite forkunnskaper om XR, sendte jeg mail til XR's kommunikasjonsgruppe. Jeg forklarte min hensikt med oppgaven og spurte om hjelp til å få tilgang til informanter. Det eneste kriteriet jeg hadde til å delta som informant i studien, var at vedkommende skulle være tilhenger av XR. Jeg fikk hjelp av XR til å komme i kontakt med tre informanter. Videre brukte jeg de ulike sosiale medie-kontoene til XR og tok direkte kontakt med mulige informanter. Jeg sendte dem en forklarende melding på Facebook eller Instagram, der formålet med studien ble forklart. Jeg kontaktet tilhengere i ulike byer og lokallag, som Trondheim, Bergen og Oslo, for å få et geografisk spredd utvalg. Tjora hevder at ved å undersøke ulike subgrupper, kan man få mer konsistente intervjudata (Tjora, 2017, p. 131).

Totalt har jeg intervjuet syv tilhengere av XR. Informantene er alle norske, jevnt fordelt mellom kjønnene og i alderen fra 16 til 56 år. I løpet av det sjette intervjuet opplevde jeg metning, det vil si at det samme innholdet dukket opp igjen (Tjora, 2017, p. 143). Jeg valgte likevel å gjennomføre det planlagte syvende intervjuet, og metningen ble da bekreftet. På bakgrunn av metning, arbeidsmengde og tidsplan fant jeg det ikke hensiktsmessig å fortsette med det først planlagte åttende intervjuet.

Informanter:
Julie
Kari
Marthe
Sander
Svein
Thomas
Ulrik

3.4.4 Intervjusituasjonen

De fleste intervjuene ble gjennomført på en kafé eller lignende. Jeg opplevde at informantene var forskjellige, men alle var engasjerte i XR og ivrige etter å fortelle. En av informantene gjorde spesielt sterkt inntrykk på meg, der han kom gående i iskaldt regnvær, bærende på et hjemmelaget stort anarkist-flagg for å møte meg. Han hadde delt ut flyers og var engasjert også i andre bevegelser. Dette var et av de intervjuene som varte lengst, nesten 90 minutter, og han nærmest flommet over av informasjon. En annen informant, en ung mor, fortalte at hun hadde endret livsstilen sin på grunn av sitt engasjement i XR. Hun fortalte at hun kun kjøpte brukte leker til barnet sitt, og at hun ikke ville bruke fly på ferie. Hun fortalte at barnet synes det var litt rart at de andre barna ofte hadde nye leker og dro på sydenferie.

Jeg sørget for at intervjustedet var stille og uformelt nok til at intervjuet kunne høres på lydopptakeren, at andre ikke hørte sensitive opplysninger og at informantene skulle føle seg vel. I følge nasjonale retningslinjer fra NSD skal man ha samtykke fra informantene når man intervjuer (NSD, 2020). Dette gjøres enten muntlig eller skriftlig gjennom et samtykkeskjema. Før intervjuene startet, la jeg vekt på å gå gjennom samtykkeskjemaet med hver informant, før vi begge signerte. Informanten fikk beholde et eget eksemplar av samtykkeskjemaet. Ett av intervjuene ble gjennomført via videosamtale på Skype for Business. Da ga informanten muntlig samtykke til intervjuet. Informanten fikk tilsendt samtykkeskjemaet på mail i forkant av intervjuet.

Intervjuene ble tatt opp på lydopptaker lånt av NTNU. Informantene ble informert om bruken av denne på forhånd, og jeg opplevde at informantene derfor var innforstått med bruken. Bruk av lydopptaker kan minne informantene om at det de sier skal brukes i forskning, men det kan også gjøre intervjueren mer fokusert og deltakende overfor respondenten (Weiss, 1994, pp. 53-54). Jeg opplevde at lydopptakeren bidro til at informantene var fokuserte og deltakende.

3.4.5 Behandling av datamaterialet

Etter at intervjuene ble gjennomført, ble lydfilen lagret på NTNU's sikre server og transkribert på eget område tilpasset dette på instituttet ved NTNU. Det har vært en tidkrevende, men lærerik prosess å transkribere, og jeg har blitt god kjent med

datamaterialet og informantene. Mye analytisk tankearbeid pågikk mens jeg transkriberte intervjuene. I transkripsjonen ble alle personopplysninger anonymisert for best ivaretagelse av personvern.

Neste steg i prosessen var å kode transkripsjonene. Tjora skriver at det er mulig å redusere forskerens egne fortolkninger ved å rendyrke en induktiv empirinær koding. Denne formen for «åpen koding» inngår både i SDI-modellen og i Grounded theory (Tjora, 2017, p. 197). Jeg bestemte meg for å ikke skrive intervjusammendrag, men gå direkte til kodingen. Det er flere måter å kode intervjuene på, og jeg valgte å ikke bruke programmer som HyperRESEARCH og NVivo fordi jeg hadde et for lite antall intervjuer til at jeg fant det hensiktsmessig å sette meg inn i et nytt program. Jeg har derfor manuelt kodet materialet. Kodingen foregikk ved at jeg har skrevet ut transkripsjonene i papir. Deretter leste jeg gjennom og markerte sentrale sitater, samt noterte ned koder. Jeg markerte med en farget tusj på koden og noterte samtidig i marginen. Etter å ha gjennomført denne prosessen på alle syv intervjuene, sorterte jeg kodene i en samlet liste og begynte å se etter tematiske likheter. Mitt transkriberte materiale var på omtrent 70 sider. Størrelsen på datamaterialet gjorde det nødvendig å ta noen avgjørelser om hvilke temaer jeg fant mest relevante for oppgavens problemstilling. Disse dannet videre utgangspunkt for analysens oppbygging. I analysen har jeg prøvd å få frem interessante koder på en hensiktsmessig og forståelig måte.

Som det kommer fram av problemstillingen, ønsket jeg å få kunnskap om flere sider ved XR. Jeg var nysgjerrig på både hvordan informantene hadde møtt XR, hvordan bevegelsen var organisert, hvordan aksjonene foregikk og hvordan XR kommuniserte. Denne nysgjerrigheten lå til grunn for spørsmålene jeg formulerte i intervjuguiden. Jeg kodet intervjuene som beskrevet ovenfor og samlet dem i tematiske kategorier, som jeg senere ga navnene «mobilisering», «organisering», «aksjonering» og «kommunisering». Intervjuguiden var altså ikke utgangspunktet for kategoriene.

3.5 Innholdsanalyse av sosiale medier

Den tredje metoden jeg har valgt for å belyse problemstillingen, er å analysere innlegg fra sosiale medier. Jeg ville i utgangspunktet gjennomføre en innholdsanalyse av bevegelsens bruk av sosiale medier, men opplevde noen

utfordringer i forbindelse med dette. For det første ble en fullstendig innholdsanalyse for omfattende for oppgaven. For det andre opplevde jeg noen utfordringer i prosessen med å samle datamateriale fra sosiale medier. NSD har strenge retningslinjer om bildebruk, særlig når det gjelder avbildede personer. I tillegg setter aspektet om sivil ulydighet og potensielle straffbare handlinger begrensninger her. På bakgrunn av dette har denne delen blitt mindre enn først planlagt.

Likevel har jeg undersøkt min antakelse om i hvilken grad sosiale medier spiller en sentral rolle i XR som bevegelse. Jeg har valgt å gjøre dette parallelt med analysen av intervjumaterialet. Informantene fortalte meg at XR oftest bruker Facebook, Instagram og Twitter i sin deling av informasjon, og derfor er det fra disse sosiale mediene jeg har hentet skjermdumper. I denne oppgaven bruker jeg skjermdumper fra sosiale medier for å illustrere aksjonene informantene forteller om. Da gjør jeg også rede for hvilket sosialt medium innlegget er publisert på og hva som foregår i innlegget. I tillegg analyseres innlegget i lys av sitatene fra informantene.

3.6 Kvalitetsvurdering av mitt datamateriale

Forskningens kvalitet har jeg vurdert ut fra de tre kriteriene gyldighet (validitet), pålitelighet (reliabilitet) og generaliserbarhet. Gyldighet i kvalitativ forskning handler om hvorvidt det er logisk sammenheng mellom prosjektets utforming og funnene man har fått, altså om man faktisk svarer på det man opprinnelig ønsket å finne svar på (Tjora, 2017, p. 232). Jeg opplevde i intervjuene at informantene i stor grad delte sine tanker, meninger og holdninger med meg. Dette styrker funnenes gyldighet. I hvilken grad jeg har oppfattet det informantene sa riktig og analysert funnene riktig, vil påvirke validiteten og dermed kvaliteten i oppgaven. For å styrke validiteten i forskningsprosjektet har jeg gjort rede for valg av metode og teoretisk rammeverk. Jeg har også forsøkt å finne en logisk sammenheng mellom utforming av prosjektet og funn samt å svare på det jeg ønsker å finne svar på. Ifølge Tjora er dette viktig for å vurdere kvaliteten i oppgaven (Tjora, 2017, p. 232). I tillegg har jeg reflektert over hvordan jeg har tolket datamaterialet både når det gjelder boken, det transkriberte intervjumaterialet og de sosiale

mediene. Funnene fra de tre områdene er i mange tilfeller sammenfallende, noe jeg mener styrker undersøkelsens troverdighet.

I kvalitativ forskning er det en forutsetning for god kvalitet at det er mulig for andre forskere å etterprøve fremgangsmåten ved innsamling og analyse (Dalen, 2011, p. 93). Derfor har jeg forsøkt å gjøre rede for de enkelte leddene i forskningsprosessen på en transparent måte. Jeg har detaljert beskrevet metodevalg både i forhold til intervjustadiet, transkripsjonsstadiet og analysen. I likhet med Dalen (2011) diskuterer Tjora viktigheten av at beskrivelser som dette inneholder en diskusjon om forskerens forkunnskap og posisjon (Tjora, 2017, p. 231). I arbeidet med analysen har jeg vært opptatt av å formulere åpne og ikke ledende spørsmål. Jeg har drøftet ordvalget i intervjuguiden inngående med min veileder, med mål om å finne så gode formuleringer som mulig for å få tak i informantenes tanker, meninger og holdninger. Transkriberingen av intervjuene gjorde jeg kort tid etter gjennomføringen, noe som også bidrar til påliteligheten. Som beskrevet under avsnittet om etiske refleksjoner har jeg brukt mye tid på å sette meg inn i forskerrollen, og jeg opplevde at jeg fikk god kontakt med informantene og at jeg snakket deres «språk». Selv om mange av informantenes uttalelser ikke er sammenfallende med mine egne meninger, opplevde jeg at jeg ikke lot det skinne gjennom i intervjuene.

Generaliserbarhet som kvalitetskriterium bør også vurderes. Generaliserbarhet handler om hvorvidt forskningsprosjektet har relevans utover enhetene som man har studert i det spesifikke prosjektet (Tjora, 2017, p. 231). I denne masteroppgaven har ikke generaliserbarhet vært et mål for meg. I kvalitativ forskning er man først og fremst opptatt av å få tak i det unike, og forskningen har tro på at hver person og situasjon er unik og dermed interessant (Kvale 1998). Ifølge Tjora kan man gå så langt som at man i enkelte prosjekter ser bort fra temaet generalisering (Tjora, 2017, pp. 239-240). Min case-studie vurderer jeg som unik, og det taler for seg selv. Selv om generaliserbarhet ikke har vært et mål med denne oppgaven, har jeg likevel drøftet funnene med tanke på at de kan ha overføringsverdi til andre. Jeg forestiller meg at man kan se likheter for eksempel innenfor aktivisme i andre klimabevegelser. Når man bruker menneskers beskrivelser og meninger som data i forskning, er det også viktig å stille spørsmål om etisk forsvarlighet.

3.7 Etske refleksjoner

Det er spesielt tre forhold jeg mener er relevant å reflektere rundt, nemlig forskerens rolle, forskning på internett og personvern og anonymisering.

3.7.1 Refleksjon rundt forskerrollen

Forskerens rolle har stor betydning for hvordan intervjuene utvikler seg og hvor godt datamateriale forskeren klarer å generere. For eksempel påvirker menneskelige relasjoner hvilken informasjon informantene velger å dele (Tjora, 2017, p. 121). Derfor er det viktig å reflektere over den forskerrollen man vil innta (Tjora, 2017, p. 69), det vil si hvordan man håndterer balansen mellom nærhet og distanse, hvor åpent og nøytralt man stiller spørsmål, og at man som forsker opptrer profesjonelt og kontrollert (Repstad, 2007). Målet er å skape tillit og trygghet i intervjusituasjonen. For å skape tillit og trygghet forklarte jeg informantene at dette var et forskningsprosjekt, samtidig som jeg uttrykte interesse for XR. Jeg opplevde at alle jeg intervjuet var nysgjerrige på hvorfor jeg ønsket å studere XR. Mitt svar var at jeg er klimaengasjert og nysgjerrig på hvordan bevegelsen fungerte. Dette kan ha påvirket svarene informantene ga meg. Jeg opplevde at informantene synes min interesse var spennende, og de fortalte med stor iver, og jeg opplevde i noen tilfeller at informantene «solgte inn» XR til meg. Dette er interessant med tanke på at XR ønsker å mobilisere til klimasaken. Kanskje så de på meg som en mulig tilhenger?

Man kan også reflektere over om den som intervjuer, representerer en maktperson. Jeg opplevde ikke at det var utpregete sosiale forskjeller mellom meg og informantene, og jeg var i omtrent samme aldersgruppe som flere av dem. Jeg vurderte derfor at det ikke var noen betydelige forskjeller i maktforholdet som har kunnet påvirke intervjuene (Roer-Strier & Sands, 2015, p. 255). Ved intervjuets start informerte jeg litt om intervjuprosessen og om at jeg studerer MKI på NTNU. Jeg erfarte ikke at informantene opplevde meg som truende. Når det gjelder insider-status, er jeg opptatt av klima og miljøspørsmål, noe som er en av årsakene til mitt valg om å undersøke temaet klimakommunikasjon og aktivisme. Saunders, Kitzinger og Kitzinger drøfter begrepet «insiderstatus» som omhandler at forskeren eller den som gjennomfører intervjuene har noe til felles med informantene (Saunders, Kitzinger, & Kitzinger, 2015, p. 619). Mitt engasjement for klima og miljø tror jeg ikke har påvirket oppgaven i stor grad, men det er alltid

viktig som forsker å være bevisst på at man kan påvirke analysen. På den annen side er jeg ikke en del av protestbevegelsen XR, og dermed regnes jeg som en utenforstående. Dette kan ha medført at enkelte deler av det, som er blitt formidlet, ikke har blitt oppfattet eller forstått av meg.

3.7.2 Refleksjoner rundt forskning på internett

Også når man forsker på mennesker på og via internett bør man være klar over noen forskningsetiske dilemmaer. Begrepet «internettforskning» brukes om forskning på og gjennom internett og har blitt vanligere i den senere tid (Skilbrei, 2019, p. 79). På internett kombineres tekst, bilder og lyd, og for såkalt internettforskninger det laget egne retningslinjer. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) utga i 2018 «Forskningsetisk veileder for internettforskning» (NESH, 2018) , og jeg har forsøkt å handle etisk riktig i min forskning på internett utfra denne veilederen. Jeg valgte å ta med bilder der personer vises, da jeg fant det nødvendig for å illustrere aksjonene XR gjennomfører. Jeg har begrunnet dette i søknaden til NSD. Søknaden om bruk av bilder fra sosiale medier ble godkjent med begrunnelse i at prosjektet har kort varighet og mengden sensitive opplysninger er begrenset. På bakgrunn av at det å informere de avbildede ville kreve en uforholdsmessig stor innsats sett opp mot nytten, ble prosjektet mitt unntatt fra informasjonsplikten. NSD påpeker at XR skal informeres om bruken av bildene. Videre skal ulempen ved å bli avbildet reduseres ved sladding av ansiktene på bildene. På skjermdumpene er ansiktene derfor sladdet og jeg har gitt skriftlig beskjed til XR via mail.

3.7.3 Refleksjoner rundt personvern og anonymisering

I denne masteroppgaven har jeg tatt hensyn til Datatilsynets krav om personvernprinsipper, det vil si registrering ved NSD, innhenting av samtykke, og anonymisering av datamateriale (Dalen, 2011; Datatilsynet, 2018; De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2016; Tjora, 2017, p. 177). Jeg anonymiserte informantene på flere måter. I transkripsjonene har de fått fiktive navn. I tillegg fjernet jeg alle stedsnavn, yrker og andre kjennetegn som kunne avsløre informantenes identitet. Det har vært spesielt viktig for meg at informantene anonymiseres, da deltakelse i sivil ulydighet er en straffbar handling. Videre har

jeg vært opptatt av at informantene følte at personopplysningene de delte var i trygge hender. I samtykkeskjemaet, som jeg informerte informantene om ved oppstart av intervjuene, beskrives personvern hensynet som ble tatt (vedlegg 3). De fikk da informasjon om bakgrunnen for forskningen, hvor lydopptaket ble lagret, hvor lenge det ble liggende på serveren og at alle personlige opplysninger ville bli anonymisert. På denne måten forsikret jeg meg om at informantene forsto hva de deltok på. De fikk også informasjon om at prosjektet var godkjent av NSD, samt at de kunne trekke seg fra prosjektet til enhver tid (NSD, 2020).

For å forstå klimakommunikasjon og aktivisme har jeg valgt tre ulike kvalitative metoder. Videre har jeg tatt et fenomenologisk utgangspunkt for å få innsyn i informantenes livsverden og fortolkning av datamaterialet har jeg tilnærmet meg med et hermeneutisk utgangspunkt. Dette bringer meg videre til tolkningen av funnene fra bokanalysen og dybdeintervjuene.

4 Bokanalyse av «This is not a drill»

XR kaller boken «This is not a drill» for sin håndbok. I analysen av boken har jeg sett spesielt på hvordan XR kommuniserer. Mine funn har jeg valgt å presentere ordnet under kategoriene organisering, mobilisering, aksjonering og kommunisering. Kategorien mobilisering har jeg valgt å dele inn i skremselskommunikasjon og forsøk på å skape fellesskapsfølelse (Extinction rebellion, 2019).

«This is not a drill» ble utgitt i 2019 av forlaget Penguin books. Forlaget har også publisert andre klimarelaterte bøker de siste årene, blant annet boken til Greta Thunberg «No one is too small to make a difference» (Penguinrandomhouse, 2019). Tittelen «This is not a drill» kan oversettes til «dette er ikke en øvelse», i betydningen «nå er det alvor». Den første delen av boken handler om klimaendringer og den andre om hvordan XR skal aksjonere. Boken er skrevet på engelsk og har England som utgangspunkt når de for eksempel skriver om «The government». Boken har 35 ulike medforfattere og er redigert av XR-tilhengerne Clare Farrel, Alison Green, Sam Knights og William Skeaping.

Bokens omslag er rosa, en farge XR har brukt ved flere anledninger. I boken begrunnes fargevalget med at rosa ikke er knyttet til noe politisk parti. Forfatterne skriver at boken er upolitisk, men det kommer klart frem hva de mener om motstanderne av klimasaken, som de beskriver som kapitalismen. Gjennom boken oppfatter jeg at kapitalismen brukes som en beskrivelse av «fienden» til klimabevegelsen. Man kan utfra dette oppfatte XR som en antikapitalistisk bevegelse, og dette reiser spørsmål om hvorvidt de er så politisk uavhengige som de selv hevder at de er. Politisk uavhengighet passer med Bennett og Segerbergs beskrivelse av sammenkoblende og desentrale bevegelser og kan derfor bekrefte at XR er en slik moderne bevegelse (Bennett & Segerberg, 2012).

Figur 3: Omslag «This is not a drill» (Penguinrandomhouse, 2020)

Boken på 198 sider er delt i flere deler, og hver del illustreres med et symbol. Forordet symboliseres med et insekt, del 1 symboliseres med en hodeskalle, del 2 symboliseres med en sommerfugl og sluttordene symboliseres med en svale. Symbolene beskrives ikke med ord, og det er derfor uvisst hvorfor forfatterne har valgt de ulike symbolene. Man kan anta at hodeskallen symboliserer døden og insektet og sommerfuglen utrydningstruede arter. Det er mer usikkert hva som menes med symbolet svale, men på norsk er det nærliggende å tenke på ordtaket «én svale gjør ingen sommer». Ordtaket kan forstås som at man må være flere for å få til endring. Dette passer godt til XR sitt ønske om massemobilisering. Symbolene er nok samlet sett ment for å illustrere og forsterke innholdet i teksten.

4.1 Organisering

Vi finner lite om oppbygging og organisering av bevegelsen XR i boken. Det kan bekrefte at XR, som tidligere påpekt, har flat og desentralisert struktur. Det er ikke beskrevet noe organisasjonskart, verv eller liknende, noe som kan bekrefte at det ikke er noe ledelse, men at hver aksjonist eller tilhenger ses på som viktig. I bokens 15. kapittel «Movement building» beskrives det at det er annerledes å bygge opp en bevegelse som XR enn en tradisjonell organisasjon. De sammenligner det å organisere en massebevegelse med å plante frø som kan vokse til trær. Dette kan forstås som at de mener det er bedre å sette ut en idé som kan vokse videre. Her ser vi også et eksempel på flat og desentralisert struktur. Likevel beskrives det at det bør være en klar strategi for å organisere en massebevegelse, ellers vil de miste tilhengere. Forfatterne av kapittel 15, Danny Burns og Cordula Reimann oppfordrer tilhengere til å spre budskapet i alle sammenhenger de deltar i, både hjemme, på jobb og ute i offentligheten. Videre trekkes det fram at i moderne bevegelser kan man kommunisere over nett, og at dette gir nye muligheter for XR. Likevel trekkes det frem at XR har en strategi som baseres på ansikt til ansikt-kommunikasjon, i stedet for kommunikasjon over nett. Derfor er det interessant å studere XR med tanke på digital aktivisme og hvordan de bruker digitale medier til sin fordel. Strategien begrunnes i at teknologi og internett kan brukes til å inspirere, men det fungerer ikke når man skal bygge gjensidig tillit og solidaritet i en bevegelse.

4.2 Mobilisering

XR sitt mål om massemobilisering kommer tydelig frem i boken. Kapittelet «The Civil Resistance Model», skrevet av grunnleggeren Roger Hallam, beskriver en modell for massemobilisering. Kapittelet beskriver også ideene bak opprettelsen av bevegelsen XR. Modellen Hallam beskriver består av seks steg. Det første steget er samling av mennesker, «ideelt omtrent 50 000» (vedlegg 1). Gjennomgående i boken har jeg sett at XR bruker kommunikasjon som har til hensikt å skremme leseren, og de appellerer til fellesskapsfølelse for de som engasjerer seg i bevegelsen. Videre har jeg her valgt å beskrive hvordan jeg tolker at XR kommuniserer rundt mobilisering i boken under overskriftene «Skremselskommunikasjon» og «Vi mot kapitalismen – et forsøk på å skape fellesskapsfølelse».

4.2.1 Skremselskommunikasjon

XR forsøker å overbevise leseren om viktigheten av sitt budskap. Min oppfatning er at det i boken brukes kommunikasjon med mål om å skremme eller vekke leserne til å forstå alvoret i deres budskap. Jeg ser dette allerede i innholdsfortegnelsen, der første del symboliseres med en hodeskalle. Første del av boken består av skremmende fortellinger om hvordan framtiden kan bli, dersom ikke klimaendringene stanses. Skremsel som kommunikasjonsform ser vi også i kapitteloverskriftene, for eksempel «We are not prepared to die» og «There´s fear now». Dette er felles for kapitlene i del 1. I denne delen får både brannmenn i California, urbefolkning i Rwanda og bønder i Himalaya beskrive hvordan klimaendringene påvirker dem. Her prøver XR å få frem hvor alvorlig klimaendringene er for mennesker over hele verden. Videre beskrives også muligheten for en «sosial kollaps» og hvilke alvorlige samfunnsmessige konsekvenser dette kan ha. XR hevder også at endringene i klima kan føre til at demokratiet kan forsvinne.

Skremselskommunikasjon, som vi her ser, kan forstås utfra teorien om kognitiv dissonans. Leserens settes i et mentalt ubehag med beskrivelsene av hvor ille det kan gå i verden dersom klimaendringene fortsetter. Teorien om kognitiv dissonans beskriver at for å overtale mennesker, må du få dem til å oppleve kognitiv dissonans, altså ubehag, før man tilbyr en måte å minske ubehaget på (Festinger,

1962). Ubehaget er frykten for konsekvensene av klimaendringene, og måten å minske ubehaget på er å bli tilhenger av XR.

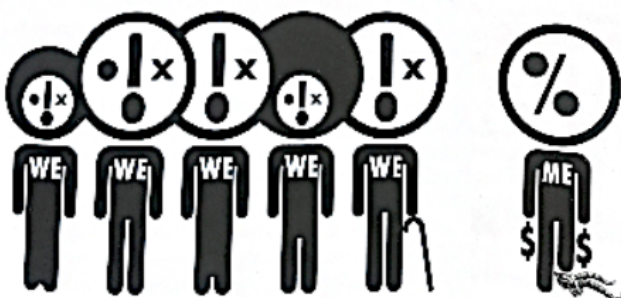
Et annet aspekt som trekkes fram for å skremme, er at tiden er «nå». Dette ser man også i innholdsfortegnelsen der del 2 kalles «Act now», og i kapittel 29 som heter «The time is now». Dette indikerer at forfatterne ønsker å få frem at det haster, og at verden er på randen av en økologisk krise. Skremsel ser man også i hyppig bruk av utsagnet «Tell the truth». I mitt datamateriale kommer det fram at «Tell the truth» nærmest har blitt en form for mantra for XR, og mantraet brukes ofte på plakater og bannere. Boken tar videre for seg hvordan forskernes advarsler om en kommende klimakrise har blitt ignorert av ulike styresmakter i mange land. XR oppfordrer derfor mediene og styresmaktene til å fortelle sannheten om klimakrisen.

Et annet sentralt element i boken «This is not a drill» er forsøket på å skape fellesskapsfølelse blant tilhengerne i bevegelsen. Jeg har valgt å kalle dette «Vi mot kapitalismen».

4.2.2 Vi mot kapitalismen – et forsøk på å skape fellesskapsfølelse

I boken gjøres det etter min oppfatning mange forsøk på å skape fellesskapsfølelse. Det brukes personifisert kommunikasjon, der forfatterne kommuniserer direkte til leseren. Ofte brukes ordene «du», «deg», «vi» og «oss». Bruk av personifisert kommunikasjon er vanlig i moderne bevegelser, og kalles «personal action frame» (Bennett & Segerberg, 2012). Denne personifiserte formen ser vi også i kapitlenes sluttord. For eksempel avsluttes kapittel 27 med «Too save the climate and the city, we need to think big, start small, but act now». Denne måten å kommunisere på er gjennomgående i boken, og jeg opplever at det er et forsøk på å skape en fellesskapsfølelse, altså at leseren skal få en følelse

av å være en del av XR-bevegelsen. Vi kan også se dette i illustrasjoner underveis i boken, se figur 4. Tekst og illustrasjoner skaper sammen en

Figur 4: Vi mot kapitalismen (Extinction rebellion, 2019, pp. 152-153)

følelse av å være «vi mot kapitalismen».

Forsøk på å skape fellesskapsfølelse ser vi også når XR beskriver seg selv som «vi» mot styresmaktene. For eksempel står det at «vi», noe som jeg tolker er tilhengerne av XR, mener at regjeringen i Storbritannia har feilet i å forstå hvor alvorlig klimakrisen er. Både politikere, kapitalismen og hvordan samfunnet er bygget opp, blir kritisert i boken. Denne kritikken kommer særlig frem i kapittelet «Survival of the richest», en omskriving av Darwins kjente sitat «Survival of the fittest». Her kritiseres kapitalismen og de rike i samfunnet. XR hevder at de rike tror de kan kjøpe seg fri fra konsekvensene av klimaendringene med kjøp av dyr teknologi. Her maler XR et fiendebilde av de rike, og beskriver dem som egoistiske og lite opptatt av fellesskapet. I følge boken handler fremtidens teknologi kun om muligheten for rike mennesker for flukt fra klimaendringene. Indirekte vil dette bety at det blir store forskjeller mellom fattig og rik, altså kan dette forstås som «vi mot kapitalismen». Beskrivelsen av de rike som egoistiske ser vi også i del to av boken, der det tas opp hvordan rikes bruk av teknologi i den vestlige verden gir uheldige konsekvenser for andre, for eksempel fattige barn i u-land som graver etter sjeldne metaller i nærheten av giftig avfall. «Vi» i boken blir med dette framstilt som de gode, og de andre, det vil si de rike og styresmaktene, fremstilles som de «onde».

Som beskrevet over brukes skremselskommunikasjon og forsøk på å skape fellesskapsfølelse for å rekruttere tilhengere. I forlengelsen av dette forsøket på massemobilisering ser vi også beskrivelser av hvordan aksjoner skal gjennomføres som et viktig tema i boken.

4.3 Aksjonering

I bokens andre del er aksjonering et gjennomgående tema. I tekstene henvises det ofte til forskning i spørsmål om hvordan aksjoner best kan gjennomføres, og at «vanlige» demonstrasjoner ikke fører fram. XR bruker dette som begrunnelse for at aksjoner må gjøres på nye måter. I boken beskriver XR hvordan de mener at aksjoner bør organiseres. Det forklares blant annet konkret hvordan man kan planlegge en protest, stenge en vei og organisere et hobbyverksted der man lager protestskilt. Det gis konkrete eksempler, nesten som oppskrifter, på hvordan gjennomføre aksjoner og bli en XR-aktivist. Videre påpekes det at alle

arbeidsoppgavene i XR er viktige, for eksempel er det like viktig at noen bidrar med å dele ut mat, som det er med å stenge en bro.

Det henvises til forskning som viser at ikke-voldelige aksjoner har større sannsynlighet for å lykkes enn voldelige aksjoner. Min oppfatning er at XR har tatt et aktivt valg om å unngå voldelige demonstrasjoner. Likevel oppfordres det i boken til sivil ulydighet. Vi ser blant annet at det avslutningsvis i boken er forklart hvordan man skal blokkere en vei og en bru. XR har ved flere anledninger utøvd sivil ulydighet med slike blokkeringer. Det kommer også fram at XR er knyttet til og lærer av andre bevegelser, som for eksempel Occupy. Av Occupy har XR blant annet blitt inspirert til å utøve sivil ulydighet.

En konsekvens av sivil ulydighet er at man kan bli arrestert. Dette omtales i kapittelet «Courting Arrest» som beskriver ikke bare at man kan bli arrestert, men at XR oppfordrer tilhengerne sine til det. Hensikten er å få oppmerksomhet. Ved å la seg fengsle tar man, ifølge boken, et aktivt valg om å være på «riktig side». I kapittelet gjøres det rede for hva som kan skje ved en arrestasjon, og alt fra når politiet leser opp rettigheter for den arresterte, til hvor mye mat man har krav på i et fengsel, beskrives. Aksjonistene blir da forberedt på mulig arrestasjon og dermed ufarliggjøres den. I følge boken kan fengslingen oppleves mindre truende dersom man selv har gjort dette frivillig. De konkrete rådene om hvordan aksjoner bør planlegges og gjennomføres, kan være noe av forklaringen på at boken kalles en håndbok.

Forstått i lys av kognitiv dissonansteori presenteres det i del 2 av boken, forslag til handlinger som kan redusere det mentale ubehaget leseren er hensatt i gjennom del 1. Forslagene som presenteres er helt konkrete, slik at det er tydelig hva man kan gjøre.

BLOCK A ROAD

WHAT YOU'LL NEED

- A banner long enough for the width of the road
- Rebels to hold it
- Literature to explain your action (and XR's values)
- A Rebel timekeeper (seven minutes blocking, three minutes off the road, and repeat)
- Cakes for pissed-off drivers (and Rebels to talk to them)
- Flags, badges, stickers and placards
- Music (it's hard for drivers to go ballistic if you're having a disco)
- Wellbeing and legal-observer Rebels

Figur 5: Blokkering av vei (Extinction rebellion, 2019, p. 189)

4.4 Kommunisering

For å belyse forskningsspørsmålet om hvordan XR kommuniserer, er bokens kapittel 20 om bevegelsens mediestrategi spesielt interessant. Kapitlet er skrevet av Ronan McNern, som deltar i arbeidsgruppen rundt mediehåndtering i XR. Formålet med mediestrategien er å kommunisere budskapet om klima og økologisk krise, og bevegelsen ser i utgangspunktet på alle mennesker som sitt publikum. Det fremkommer likevel at de har valgt en strategi som *ikke* innebærer å nå alle. McNern trekker frem at strategien bygger på forskning som viser at man kun trenger å nå frem til 3,5 % av befolkningen, dersom sosial endring er målet. XR forsøker derfor å nå frem til de som mest sannsynlig lar seg påvirke. McNern trekker frem to viktige prinsipper i deres mediestrategi for å nå disse personene. For det første må XR jobbe på en involvert måte med de som er klare til å «høre kallet», og for det andre må XR kommunisere med nyhetsmedier gjennom tett oppfølging av journalister. Det fremkommer ikke i boken hva det å jobbe på en involvert måte betyr.

Når det gjelder kommunikasjon med nyhetsmedier, beskrives samarbeid og avtaler med en rekke journalister. På den måten får journalistene direkte informasjon fra XR. XR bruker «WhatsApp» for å kommunisere både med journalister og internt. McNern hevder at denne direkte kontakten har endret XR's forhold til journalister.

I boken beskrives også bruk av kryptert kommunikasjon. XR bruker «the Signal app» for å kunne ha sikre samtaler, og dette er viktig for planleggingen av aksjoner som innebærer sivil ulydighet. Bruk av sosiale medier er ellers ikke nevnt i boken, noe jeg finner interessant da de som moderne bevegelse jo bruker sosiale medier aktivt.

Oppsummerende kan vi si at XR har et bevisst forhold til bruk av nyhetsmediene i sin kommunikasjon. At de har laget en egen mediestrategi bekrefter dette. Deres forsøk på direkte kontakt med journalister bekrefter at de ser på nyhetsmediene som viktige for å fremme sitt budskap.

4.5 Oppsummering av funn fra «This is not a drill»

Oppsummerende kan vi si at boken «This is not a drill» kan regnes som en håndbok, da den, spesielt i del 2, inneholder flere «oppskrifter» på hvordan planlegge og gjennomføre aksjoner. I tillegg beskrives andre forhold XR er opptatt av og som ikke nødvendigvis har med aksjonene å gjøre. Blant annet skrives det at maten som lages til aksjonene bør være vegetarisk, slik at flest mulig skal kunne spise den. XR benytter sterke symboler i boken. De henviser ofte til forskning som samsvarer med deres budskap. I liten grad opplever jeg at det i boken blir stilt kritiske spørsmål til forskningen eller gis informasjon om hvor forskningen er hentet fra. XR ønsker i boken å fremstå som upolitiske, men mine funn tyder at de i realiteten fremstår som antikapitalistiske, altså kanskje ikke så upolitiske som de selv ønsker å fremstå. Videre er forfatterne mer opptatt av å mobilisere tilhengere, enn å beskrive hvordan XR er organisert, noe som kan bekrefte en flat og desentralisert struktur. Videre kommer det fram at de har en klar strategi for å bygge opp bevegelsen, med vekt på ansikt til ansikt- kommunikasjon. De påpeker likevel at internett kan gi muligheter for XR.

I boken kommer det klart fram at massemobilisering er et mål for XR, og for å nå dette brukes direkte og personlig kommunikasjon. I tillegg til at forfatterne kommuniserer direkte og personlig med leseren, benyttes skremmende beskrivelser for å vise konsekvensene av klimaendringene. Denne skremmelseskommunikasjonen kan man tenke seg har til hensikt å skape et mentalt ubehag hos leseren for å gi et «push» for at leseren skal bli en XR-tilhenger. Videre forsøker XR å beskrive tilhengerne som et «vi», og med det invitere leseren inn i et felleskap. Ved å engasjere seg i XR-bevegelsen blir man samtidig en del av fellesskapet, altså som i «vi mot kapitalistene og styresmaktene».

Del 2 i boken har mange konkrete beskrivelser av planlegging og gjennomføring av aksjoner, og vektlegger at alle arbeidsoppgaver er like viktige. Beskrivelser av aksjoner viser at målet er oppmerksomhet, blant annet fra nyhetsmediene. Det oppfordres til sivil ulydighet og å la seg arrestere. Aksjonsformene skal vekke oppmerksomhet og føre til ytterligere mobilisering. Til slutt er det verdt å merke seg at XR har utarbeidet sin egen mediestrategi, som blant annet omtaler hvordan XR skal kommunisere med journalister.

5 Analyse av intervjuene

På samme måte som under analysen av boken har jeg valgt å presentere funn fra intervjuene organisert under kategoriene organisering, mobilisering, aksjonering og kommunisering. Først skal jeg presentere hva informantene forteller om organiseringen av XR.

5.1 Organisering av XR

5.1.1 XR er ikke en registrert organisasjon

Som beskrevet tidligere fant jeg lite informasjon om hvordan XR er organisert. Jeg var derfor nysgjerrig på om informantene kunne klargjøre organiseringen for meg. I intervjuene kom det frem at XR ikke er en registrert organisasjon. Thomas forteller:

På en måte kan man si at organisasjonen XR ikke finnes. Du har på en måte ikke en lovlig eksistens, eller de er ikke registrert noe sted.

Jeg opplevde at det er ulike oppfatninger blant informantene om organiseringen av XR. Noen informanter sier som Thomas at XR har en «flytende eksistens», uten formell registrering eller innmelding av medlemmer, mens andre mener tydelig at de har meldt seg inn i XR. I motsetning til hierarkiske organisasjoner med formell innmelding er dagens bevegelser desentraliserte, lederløse med lik deltakelse fra hver enkelt (Fenton, 2007). Dette bekrefter at XR er en bevegelse og ikke en organisasjon, noe jeg også fant i «This is not a drill».

Et interessant poeng som kom frem i intervjuene om organiseringen i XR, var at flere av informantene mente de ikke visste så mye eller at de var feil person å spørre. Marthe forteller:

Jeg føler at jeg ikke vet så mye egentlig.

Dette er særlig interessant siden jeg opplevde at informantene hadde mye kunnskap om XR. En forklaring på at de opplevde å ikke kunne så mye, kan være

at det faktisk ikke finnes noe «organisasjonskart» eller lignende over XR. Dette bekrefter også den desentraliserte og lederløse organiseringen.

5.1.2 Uenige om hvorvidt desentralisering er positivt for XR

I analysen oppdaget jeg at informantene hadde ulikt syn på desentralisering i XR. Informanten Marthe mener at desentralisert struktur er bra fordi det bidrar til demokrati, effektivitet og fleksibilitet:

Fordi det er faktisk demokratisk og du blir mye mer effektiv og fleksibel, når du kan, bare på et lokalt nivå, bare si sånn «okei, nå gjør vi det». Da slipper man å bli sånn «hei, mr. Leder» ... Hvis du har lyst til å endre på en visjon, eller det skal være mye lettere å få til de her endringene ... folk føler eierskap da.

Sander har samme syn som Marthe og sier også at desentraliseringen gjør at det er lettere å bli aktiv i XR. Han forteller:

Jeg synes at det er så lett, det tror jeg er en av fordelene Extinction Rebellion har, siden de har vokst så fort som de har da. I forhold til andre miljøorganisasjoner, at det er så lett å delta, det er så lett å ta eierskap og å føle at man tar del i det.

I lys av «personal action frame» kan det tyde på at denne personlige deltakelsen og eierskap til XR har vært viktig for Marthe og Sander og er sentralt for desentraliseringen (Bennett & Segerberg, 2012). Kanskje har dette å gjøre med at XR formidler at alle individer og arbeidsoppgaver er like viktige. Det kommer frem i intervjuene at XR er bygget opp etter strukturen «glas-frog» der ansvaret og bevegelsen deles i ulike arbeidsgrupper, og at informantene har ulike oppfatninger om strukturen. Informantene Kari og Svein er negativt innstilt til desentralisering og strukturen «glas-frog». Svein forteller at den gjør det vanskelig å få nye tilhengere i gang:

Den selvorganiserende strukturen vi har, den er ikke så intuitiv for alle som kommer inn. De trenger litt tid for å forstå hva dette er ... Det tar tid før folk tar innover den rollen der og det kan være en litt tung periode å få i gang folk rett og slett. Det kan det være. For folk er, eller det virket som om mange er sånn «ja, hva vil du jeg skal gjøre?», det er litt den typen.

Også Kari er negativ til den desentraliserte strukturen. Hun forteller at desentraliseringen gjør at tilhengerne ikke blir så godt kjent med hverandre. I XR settes arbeidsgruppene sammen av praktiske årsaker og ikke av vennskap, og hun mener det er annerledes enn andre bevegelser, der vennskap står sterkt.

5.1.3 Oppsummering av funn om organisering

Mine funn viser at XR ikke er en registrert organisasjon, men en bevegelse. Dette er også i tråd med mine funn fra analysen av «This is not a drill». Informantene forteller gjennomgående at de ikke vet så mye om organiseringen, men likevel opplevde jeg at de hadde mye kunnskap om XR som de reflekterte over. XR har en desentralisert struktur og baserer arbeidsfordelingen etter modellen «glasfrog». I intervjuene kommer det fram at informantene har ulikt syn på desentralisering. De som er positive mener desentralisering gir eierskapsfølelse, mens de som er negative mener desentraliseringen gjør det vanskelig å aktivisere nye tilhengere.

5.2 Mobilisering

I mine intervjuer har jeg stilt informantene spørsmål om hvordan de ble kjent med XR og hvilke erfaringer de hadde. For å belyse forskningsspørsmålene «*hva kan vi lære om forholdet mellom aktivisme på nettet og offline-protester ved å bruke Extinction Rebellion som case?*» og «*hvordan kommuniserer Extinction Rebellion og hvilke kommunikasjonskanaler benytter de seg av?*», har jeg kategorisert funnene om rekruttering til XR under kategorien «mobilisering». Jeg har valgt å fremstille disse funnene med overskriftene «informantene opplevde sitt første møte med XR som tilfeldig», «informantene er «klimadeprimerte»» og «XR oppleves som noe nytt».

5.2.1 Informantene opplever sitt første møte med XR som tilfeldig

Jeg fant tidlig ut at XR har et mål om massemobilisering. Et sentralt spørsmål å stille var derfor hvordan informantene kom i kontakt med XR. Et gjentakende svar her var at ingen av informantene hadde oppsøkt XR direkte, men de hadde oppdaget bevegelsen ved det de beskriver som en tilfeldighet. Noen informanter

fortalte at de hadde møtt XR i offentligheten, mens andre først hadde sett XR på internett. Informanten Ulrik opplevde en kombinasjon av disse. Han så først XR på internett og deretter så han dem i en 8. mars-parade i byen han bor i:

Jeg fikk høre om det på en alternativ nyhetssending fra USA, Jimmi Dore Show faktisk. De dekket den første aksjonen til Extinction Rebellion i USA ... Og så var det faktisk i 8. mars paraden i fjor at jeg møtte på dem første gang. Det var et fysisk møte. De gikk rundt med flyers.

Dette kan tyde på at XR har en strategi om å være synlig flere steder for å få oppmerksomhet, og det er i tråd med det vi vet om at samspillet mellom å være på nett og tilgjengelig i offentligheten, kan være avgjørende for organisering og mobilisering (Cammaerts et al., 2007). Som sett i teorikapittelet blir bruken av digitale medier vektlagt i moderne bevegelser. Funnene mine viser i midlertid at flere informanter har møtt XR i det offentlige rom, og kanskje har ikke forskningen jeg har tatt utgangspunkt i, tilstrekkelig tatt hensyn til betydningen av fysisk tilstedeværelse. Som vi har sett her er fysisk tilstedeværelse fremdeles viktig både i gjennomføringen av aksjoner og når det gjelder mobilisering og rekruttering av tilhengere. Dette så jeg også i «This is not a drill», der viktigheten av ansikt til ansikt-kommunikasjon ble vektlagt.

Noen informanter fortalte at de også hadde vært engasjert i andre bevegelser eller organisasjoner. De fortalte at de tilfeldig hadde kommet i kontakt med XR via andre aksjonister de kjente eller andre bevegelser de var tilhengere av. Marthe svarer at hennes første møte med XR, var da hun ble tatt med på XR-trening av en annen aktivist:

Det var i London, en venninne av meg, som er litt hardcore veganer og bryr seg mye om miljøet. Og så spurte hun om jeg ville være med på en sånn trening med den gruppa her. Den tror jeg at jeg aldri hadde hørt om før.

Det Marthe forteller illustrerer at XR tiltrekker seg mennesker som allerede er opptatt av klimasaken. Her ser vi at det var en venninne med samme miljøengasjement som var døråpner. Kan det tenkes at informantenes første møte med XR ikke er så «tilfeldig» som de selv beskriver?

5.2.2 Informantene er «klimadeprimerte»

Flere informanter forteller at de engasjerte seg i XR fordi de ser alvorlig på klimakrisen. Informantene er personlig og følelsesmessig berørt av dette. Både Kari og Svein trekker frem at de nærmest har gått inn i det de kaller en «klimadepresjon», og hevder at andre organisasjoner ikke gjør nok for klimaet. Ordet «klimadepresjon» kan tyde på at Svein og Kari føler seg maktesløse. Svein er opptatt av natur og har lagt merke til at den har forandret seg, og derfor begynte han å se etter klimabevegelser å delta i. Det var først da han oppdaget XR, som han mener faktisk «handler», at han ble engasjert:

Jeg ble litt demotivert av å se på Naturvernforbundet og den positive teknologioptimistiske måten som Naturvernforbundet og spesielt ZERO og Bellona sto for da.

Svein valgte derfor XR i stedet for de andre bevegelsene som han opplever ikke gjorde nok. Informantene forteller at de er tilhengere av XR nettopp fordi XR tar klimakrisen alvorlig, i motsetning til andre klimabevegelser, politikere og styresmaktene. Julie forteller:

Vi må behandle det som den krisen det er. Som om det var en krig.

Det Julie forteller, bekrefter at XR tar klimakrisen på alvor. Noen informanter trekker frem at medlemmer i XR kan ha ulike politiske syn, men forenes av alvoret i klimakrisen.

5.2.3 XR oppleves som noe nytt

At XR tar klimakrisen mer på alvor enn både politikere og andre organisasjoner, gjør at informantene opplever bevegelsen som annerledes og som noe nytt. Dette gjelder både organiseringen, aksjoneringen og kommunikasjonen i XR. Ulrik forteller:

Det var noe som var helt annerledes, ikke de gamle kjedelige, skyldte på individet-organisasjonene liksom ... vi er i et åpent opprør mot staten. Og mot måten samfunnet organiseres og styres på i dag.

Dette sammenfaller med mine funn fra bokanalysen, der kritikken mot samfunnet, og særlig mot kapitalismen, var fremtredende. Ulrik sier i intervjuet at XR er annerledes på den måten at de ikke legger ansvaret på enkeltpersoner, slik man

etter hans oppfatning gjør når man snakker om for eksempel «flyskam» eller «kjøttskam». Han forteller at XR i større grad legger ansvaret der han mener det hører hjemme, nemlig hos styresmaktene og kapitalismen. Også informanten Kari trekker frem at hun liker at XR er annerledes enn andre bevegelser:

Jeg synes de har en veldig sexy grafisk profil, de er flinke på å gjøre gøyale ting, som får oppmerksomhet og som ikke blir sett på som så veldig truende.

I boken «This is not a drill» beskrives fargevalget rosa som «gøyalt». At Kari trekker fram dette bekrefter at XR mobiliserer tilhengere ved å kommunisere på en original og annerledes måte. Det kan dermed tyde på at XR oppleves som annerledes av flere grunner.

5.2.4 Oppsummering av funn om mobilisering

Funnene viser at informantene opplever sitt første møte med XR som tilfeldig. Likevel er det deltakelse i andre bevegelser og vennskap med andre klimaengasjerte som førte til at noen fikk kjennskap til XR. Man kan derfor stille spørsmål om hvorvidt møtet med XR var så tilfeldig som de hevder.

Informantene er følelsesmessige engasjerte i klimaspørsmål, og noen beskriver seg som klimadeprimerte. De er alle opptatt av alvorligheten i klimakrisen, og en informant sier til og med at «vi» må behandle klimakrisen like alvorlig som om det var en krig.

I intervjuene kommer det videre fram at informantene opplever XR som noe nytt, sammenliknet med andre klimabevegelser. Her legges det både vekt på hvordan XR kritiserer samfunnet og ikke individet, og at XR er en bevegelse i opprør mot staten. Bevegelsens profil og måter å kommunisere på oppleves også som nytt og annerledes.

5.3 Aksjonering

XR forsøker å formidle sitt budskap på mange måter, og mine funn viser at en måte å formidle klimakrisen på er gjennom aksjoner. Å forstå aksjonene var dermed viktig for meg. Gjennom åpne spørsmål til informantene har jeg vært opptatt av å få fram deres tanker om både bakgrunnen for at XR aksjonerer, hvordan aksjoner foregår og hvilke erfaringer informantene har om dette. Jeg har valgt å fremstille disse funnene ved først å beskrive de ulike aksjonsformene Die-in, blokkering og bie-sverm, sultestreik, røde rebeller og discobedience. Deretter har jeg valgt å se nærmere på hvordan informantene reflekterer rundt aksjonene.

5.3.1 Ulike aksjonformer

I intervjuene kommer det fram at flere av informantene har vært med på de samme aksjonene, noe som kan tyde på at det er et felles miljø. På tross av at tilhengerne kommer fra ulike byer i Norge, har flere deltatt på de samme aksjonene både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. De forteller blant annet om aksjoner i byer som Oslo, Berlin og London.

5.3.1.1 Die-in

Informantene forteller at aksjonsformen «Die-in» ofte brukes. Denne gjennomføres ved at deltakerne legger seg ned i protest. Ulrik forteller:

Da symboliserer man en masseutryddelse ved at man spiller død på bakken, med et budskap da ofte, for eksempel noen plakater om utryddede dyrearter.

I Norge ble denne aksjonsformen brukt blant annet i en aksjon på Universitetet i Oslo, der aksjonister fra XR protesterte mot universitetets klimastrategi. Se figur 6 fra Twitterkontoen XRNorway. Her ser man at aksjonister har lagt seg ned, og noen holder plakater. Blant de aksjonistene som ligger på gulvet/bakken, holdes det vanligvis en appell fra en av dem. Denne personen står oppreist. Her ser man også at innlegget har fått 13 «retweets», noe som viser at innlegget har blitt spredd videre på Twitter. Med denne aksjonsformen kommuniserer XR på flere måter. For det første kommuniseres utryddelse og død ved at tilhengere av XR spiller døde på bakken. For det andre kommuniseres budskapet gjennom plakater og bannere. For det tredje kommuniseres budskapet gjennom en appell. I tillegg

kommer det frem at aksjonen er gjennomført av XR ved at logoen deres vises både på bannere, plakater samt at det publiseres i etterkant på sosiale medier.

Figur 6: Die-in på UiO (ExtinctionR_NO, 2020b)

XR søker ofte ikke i forkant om å gjennomføre lovlige aksjoner, og disse aksjonene ses derfor på som sivil ulydighet. Hvor truende aksjonen oppfattes, tror jeg avhenger av hvor denne gjennomføres, hvor mange som deltar og hva temaet er.

5.3.1.2 Blokkering og «bie-sverming»

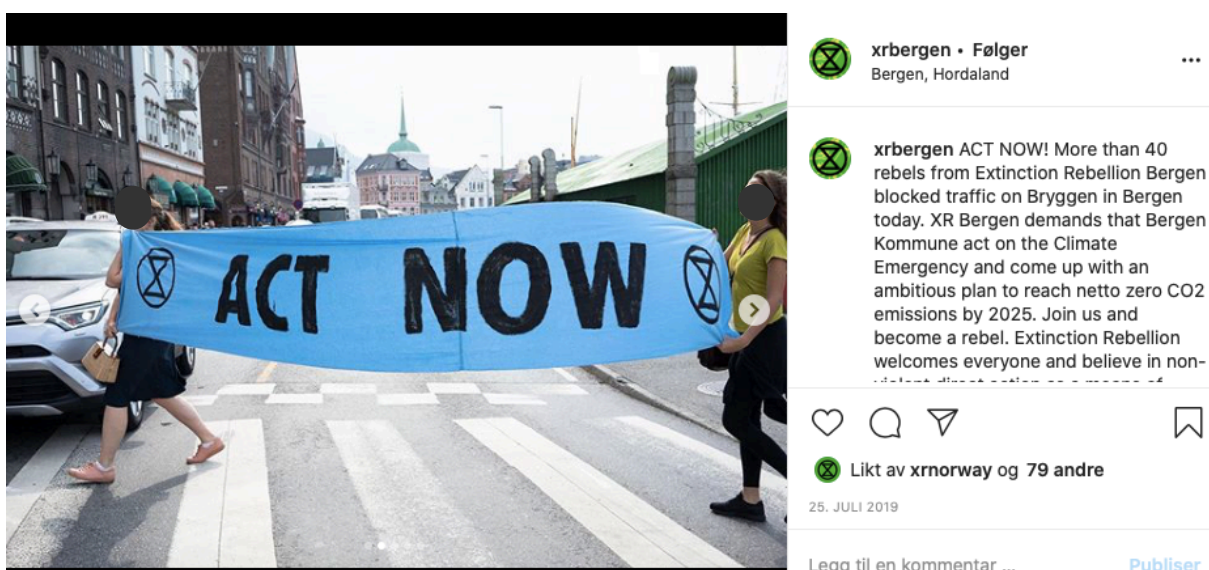
Informantene forteller at en klassisk aksjonsform i XR er blokkering av bruer og veier. Også mine funn fra analysen av «This is not a drill», bekrefter at dette er en vanlig aksjonsform i XR, og i boken beskrives en oppskrift på stenging av veier og bruer. Marthe forteller:

Det er jo klassiske blokk-veier, blokke strategiske veier som skal stoppe økonomien, stoppe samfunnet, littegranne, for å få oppmerksomhet ... Det er det vi har gjort mye av da. Og typisk fra tidligere civil rights movement, at det er ting man gjør da, for du er så synlig.

Marthe trekker frem at dette gjøres for å hindre økonomisk vekst. Aksjonene hindrer at folk kommer seg dit de skal, for eksempel på jobb. Sander trekker frem at XR også gjennomfører stenging av veier med såkalte «Swarming-aksjoner». Han forteller at denne aksjonsformen sammenliknes med en biesverm, og de var rundt 30 personer på aksjonen han var med på:

Man finner to gangfelt som er ganske nærme hverandre, og så danner man en veldig lang rekke, og så går man i sirkel i de to gangfeltene.

I et innlegg hentet fra Instagram-profilen til XR Bergen ser man et eksempel på en bie-svermingaksjon (figur 7). Også her ser vi at XR bruker «act now». I innlegget står det at XR Bergen har gjennomført en blokkering av vei, fordi de ønsker at Bergen kommune skal lage en konkret plan for å nå klimamålene i 2025. Dette viser at XR forsøker å få styresmaktene til å handle.

Figur 7: Bie-sverming (xrbergen, 2019)

Sander trekker fram at «swarming» er en aksjonsform som er på grensen mellom å være lovlig og sivil ulydighet:

Og siden det ikke er trafikklys så er det per definisjon ikke ulovlig å gå over det gangfeltet.

Dette kan indikere at XR forsøker å utfordre tradisjonell aksjonering og slik kan de bli oppfattet som noe nytt og annerledes. Jeg forestiller meg at ved å utfordre tradisjonell aksjonering kan XR vekke oppmerksomhet, og kanskje også nå noen som ikke før har latt seg mobilisere.

5.3.1.3 Sultestreik

En annen aksjonsform som trekkes frem er sultestreik. Thomas forteller at han gjennomførte en aksjon der han, sammen med 10 andre, sultestreiket i fire dager. Målet med aksjonen var å få et universitet til å endre klimastrategi og til å trekke investeringer i bedrifter som utvinner fossilt brennstoff. Sultestreik er en ikke-voldelig aksjonsform, og vi kjenner den fra blant andre Gandhi. Thomas forteller at det var tøft å nekte seg selv mat, men at hans indre motivasjon og fellesskapet i aksjonen gjorde sultestreiken lettere:

Det ene var jo at jeg visste hvorfor jeg gjorde det, at jeg hadde motivasjon i målet. Og det andre var at gruppa jeg gjorde det med var så bra, at vi kunne støtte hverandre gjennom prosessen.

Videre trekker han frem at det var fint med mange personer som støttet de sultestreikende. Dette bekrefter at XR ser på alle arbeidsoppgaver i en aksjon som viktige. Selv om sultestreik er en ikke-voldelig aksjonsform, ser jeg på den som voldsom, da den jo innebærer en helsemessig risiko for de som deltar. Med dette sterke uttrykket kommuniserer XR viktigheten av budskapet, nemlig å trekke slike investeringer i bedrifter som utvinner fossilt brennstoff. Thomas forteller at presset fra aksjonistene gjorde at universitetet til slutt ga etter og endret sin investeringsstrategi.

5.3.1.4 Røde rebeller

Aksjonsformen «red rebel brigade» oversettes av informantene til «røde rebeller». Ulrik forteller at red rebell brigade er et gateteaterprosjekt, som forsterker andre aksjoner. Her kler tilhengere av XR seg ut i lange røde kapper, og de maler ansiktene sine hvite. Julie var med å starte dette i Norge. Hun forteller:

De har et veldig kraftfullt uttrykk som kan forsterke bildet.

Julie har vært med på flere aksjoner utkledd som rød rebell, og hun forteller at når hun er utkledd, så merker hun ikke det som skjer rundt seg. Hun beskriver at hun lever seg inn i rollen. Hun ble med i denne gruppen fordi hun har bestemt seg for ikke å delta i aksjoner som medfører arrestasjon:

Det er liksom ikke, du kan ikke bli arrestert for å kle deg ut liksom.

Julie forteller at det også blir diskutert i XR om de skal danne grupper av grønne, blå og svarte rebeller. Disse skal symbolisere naturen, havet og oljen. Julie forteller at hun deltok som rød rebell på en die-in-aksjon. Da skulle de røde rebellene symbolisere sorg:

Vi skulle forsterke hvor trist det var da, at de hadde falt om og lå der døde. Det var det vi skulle gjøre. Og når noen holder appell og sånt, da kan vi stå og være litt opprørsk og ha masse selvtillit. Da kan vi forsterke appellen.

XR har publisert innlegg av røde rebeller på sin Twitterprofil, blant annet fra en aksjon utenfor NRK's kontorer i Oslo (figur 8). Som vi ser i teksten på Twitter er NRK valgt som aksjonssted fordi XR er opptatt av at «sannheten» om klimakrisen skal fram i mediene. Innlegget viser bilder av røde rebeller som beveger seg rundt aksjonistene. I bakgrunnen ser vi aksjonister med XR-flagg og plakater. Øverst til høyre ser vi at det samtidig gjennomføres en die-in-aksjon. Videre ser vi aktivister som har kledd seg ut som utryddingstruede arter i form av en isbjørn og en tiger. I Twitterinnlegget brukes emneknaggen #actnow, et utsagn som også er brukt som overskrift i ett av kapitlene i «This is not a drill».

Figur 8: Røde rebeller ved NRK (ExtinctionR_NO, 2020a)

Et interessant funn fra intervjuene er at alle informantene var stolte av arbeidet med røde rebeller, da de mente at de røde rebellene bidro til å styrke budskapet i

aksjonene. Dette kan tyde på at kreativitet til aksjonene er viktig for XR, og det ser vi også i neste aksjonsform, nemlig discobedience.

5.3.1.5 Discobedience

Ulrik trekker frem en annen aksjonsform som han kaller «Civil discobedience». Denne aksjonsformen er slått sammen av ordene disco og sivil ulydighet, og Ulrik forteller at dette er en morsom aksjonsform, som motvirker konflikt med politiet:

Det er vanskelig for politiet å storme og arrestere folk som danser og er glade midt i gata.

Jeg oppfatter at XR velger Discobedience som aksjonsform fordi det å danse gjør at de kan gjennomføre en aksjon uten å bli bortvist med det samme. Dansen kan man tenke har til hensikt å ufarliggjøre aksjonene. Denne litt spesielle aksjonsformen kan bidra til at XR oppleves som annerledes, noe som igjen kan bidra til rekruttering av tilhengere. XR har vist til bruk av Discobedience på sin Facebookprofil. I innlegget blir det invitert til å delta i en online-øving i discobedience (Figur 9).

Figur 9: Discobedience (Extinction Rebellion Norge, 2020)

Det er artig å merke seg at XR, på lik linje med samfunnet forøvrig i Korona-tiden, legger opp til deltakelse via internett. Arrangementet ble gjennomført 30. mars 2020, midt i Korona-lockdown i Norge. XR oppfordrer altså til å øve på sivil ulydighet hjemmefra. Bildet som er brukt her, er fra en annen aksjon i Vigelandsparken i Oslo, hvor tilhengerne brukte discobedience som aksjonsform.

Som tidligere beskrevet har XR strukturen glas-frog, det vil si inndeling i ulike arbeidsgrupper. En av arbeidsgruppene heter «Artivisme». Både aksjonsformen røde rebeller og discobedience er organisert innunder denne arbeidsgruppen. Artivisme er ansvarlig for alle aksjoner med et «kunstuttrykk», samt for håndtering av media og produksjon av plakater. Flere av mine informanter var med i denne arbeidsgruppen.

5.3.2 Informantene begrunner aksjonene med motstand mot kapitalismen
Funnene fra intervjuene viser at informantene er gjennomgående kritiske til samfunnet og kapitalismen. Denne kritikken ligger til grunn for hvordan XR aksjonerer. I intervjuene forteller flere informanter at XR har et mål om å stoppe økonomisk vekst og endre samfunnet. Marthe forteller:

Det er aldri populært å si «hei, det kan hende vi må endre hele vårt økonomiske system».

XR har hatt flere aksjoner mot steder som de tenker representerer kapitalismen. For eksempel har de blokkert inngangen til Norges Bank. Informantene fortalte at målet med aksjonene er at de skal få oppmerksomhet, og derfor aksjoneres det ofte mot store bedrifter. Kari forteller:

I Extinction Rebellion så vil vi jo være kostbare for kapitalistene som bedriver naturødeleggelser, og vi vil gjerne koste dem penger.

At XR ønsker å endre stoppe økonomisk vekst, er også i tråd med mine funn fra bokanalysen av «This is not a drill» og i det jeg har sett på sosiale medier.

5.3.3 Tiltrekkes av selve deltakelsen i aksjoner

Noen informanter er engasjert i flere organisasjoner eller bevegelser samtidig. Det kommer fram at for enkelte av disse informantene er det selve deltakelsen i aksjonene og fellesskapsfølelsen, som gjør at de ønsker å delta. En av disse er Kari. Hun forteller om da hun bodde i London og var svært aktiv i ulike organisasjoner:

Så du drar på protester hele tiden, store greier, midt i London, og du er vant til at det ikke er noen som dekker det. Så det er litt sånn rutinemessig protest, uten så veldig mye håp om noe effekt da.

For Kari er det selve deltakelsen i aksjoner, tanken på og identiteten ved å «være aksjonist», som kommer tydeligst frem. Hun omtaler noen av aksjonene som rutinemessige. Det virker som om Kari er mest opptatt av selve aksjoneringen.

Det Kari forteller kan tyde på at forskningen om digital aktivisme ikke i tilstrekkelig grad vektlegger betydningen av fysisk tilstedeværelse på aksjoner. Som sett over forteller Kari at det er viktig for henne å delta i aksjoner. Jeg forestiller meg at hennes identitet ved å være aksjonist er knyttet til å reise rundt og delta fysisk. Man kan spørre seg om hun ville fått samme følelse av fellesskap og identitet som aksjonist, dersom disse foregikk kun på internett. Kanskje har for eksempel Bennett og Segerberg i sin forskning ikke tatt tilstrekkelig hensyn til viktigheten av fysisk tilstedeværelse på aksjoner?

5.3.4 Tilhengerne eksperimenterer med aksjoner

Informantene fortalte at aksjonene kan gjennomføres på forskjellige måter. XR har 10 retningslinjer for hvordan aksjoner kan gjennomføres, og at dersom man følger disse retningslinjene, kan man arrangere hva slags aksjoner man vil (Extinction rebellion, 2020b). Julie forteller:

Så lenge du holder deg innenfor de enkelte prinsippene og kravene, så kan du gjøre hva enn du vil.

Flere av informantene forteller at aksjonene består av prøving og feiling. Kanskje er dette fordi bevegelsen fremdeles er veldig ny? Kari forteller:

Nesten alt vi gjør er eksperimenter, hva skjer hvis vi prøver et «bander drop», hva skjer hvis vi prøver det her, også måten politiet vil håndtere oss

på, det er ofte vanskelig å si. Så du prøver litt ting, ser litt hva som skjer, og tar litt notater.

Informantene forteller altså at de selv utformer aksjoner. De 10 retningslinjene informantene viser til, ligger på XR's hjemmeside. Etter min oppfatning er dette vage retningslinjer, for eksempel punkt 8, hvor det står «We avoid blaming and shaming» med undertekst: «We live in a toxic system, but no individual is to blame». Det niende punktet er «We are a non-violent network» er det mest konkrete, og bekrefter at ikke-vold er et viktig prinsipp i gjennomføringen av aksjoner. Prøving og feiling av aksjoner er i tråd med Bennett og Segerberg sin forskning, som beskriver at på grunn av internett, blir bevegelser i dag spredd blant folk på bakkenivå i en flat struktur (Bennett & Segerberg, 2012). At de 10 retningslinjene ligger tilgjengelig på internett, kan ha betydning for hvor fort de spres, og for at aksjonsformene endrer seg.

5.3.5 Aksjonene bør være effektive

Det ble i flere intervjuer fortalt om «effektivitet» i aksjoner, og at disse bør planlegges godt. Informanten Kari forteller at et viktig forhold i planleggingen er å finne riktig aksjonssted, slik at aksjonen kan vare lengst mulig. Jeg har valgt å kode dette som «effektiv sitting»:

Så i Berlin så var vi først med på å ta seierssøylen, så vi dro ut klokken 4 om natten da, og satt oss på asfalten igjen, og prøvde å finne ut av hvor det var mest effektivt å sitte, sånn at politiet ikke klarte å kjøre gjennom.

Også informanten Sander trekker frem at effektivitet er viktig i planleggingen av aksjoner:

Vi lager oss naturlig strategier som vi tenker er mer effektive enn andre ting. Selv om vi ikke har noe bevis på at det er mer effektivt å gjøre det ene enn det andre, men så har de fleste en formening om hva de tenker er effektiv aktivisme.

Sanders utsagn bekrefter også tidligere funn om at XR prøver seg fram og eksperimenterer med ulike aksjonsformer. Maratea trekker frem at de mest effektive forekomstene av aktivisme oppstår når mennesker med felles prinsipper er motivert til å ta strategisk risiko, i håp om å påvirke til samfunnsendring

(Maratea, 2013). Derfor er det relevant å se nærmere på hva informantene forteller om sivil ulydighet og ikke-vold.

5.3.6 Sivil ulydighet og ikke-vold

XR har kontakt med og blir inspirert av andre bevegelser. For eksempel har de blitt inspirert til å bruke sivil ulydighet av Occupy-bevegelsen. Som beskrevet tidligere lærer moderne bevegelser som XR av hverandre og endres kontinuerlig (Fenton, 2007). Informantene forteller at de har positive erfaringer med sivil ulydighet, og jeg oppfattet at de fleste var positive til at XR tar denne risikoen. Sander forteller:

Med unntak av Greenpeace, så er XR de eneste som driver med sivil ulydighet. Det er jeg ganske stor fan av. Og det er en veldig kul innfallsvinkel på en måte. Så de skiller seg ut veldig der.

Det Sander forteller er med på å forsterke det andre informanter har fortalt tidligere om at XR blir sett på som noe nytt. Selv om de er positive til sivil ulydighet, er informantene opptatt av at aksjonene ikke skal være voldelige. En annen informant, Svein, forteller:

Alt er jo selvfølgelig ikke-voldsbasert, og det er veldig viktig for meg. Jeg er ikke villig til å være med i noe annet, noe voldsbasert. En gruppe som hadde vært voldelig, ville jeg ikke hatt. Så det er veldig viktig for meg.

Funnene mine viser altså at informantene mener at XR bør kommunisere direkte og gjerne med sivil ulydighet, men samtidig tar de avstand fra bruk av vold. Dette er i tråd med Rawls definisjon av sivil ulydighet (Rawls, 1971). På tross av dette forteller noen av informantene at dersom sivil ulydighet og ikke-vold ikke fører fram, bør XR vurdere andre aksjonsformer. Dette oppfatter jeg som noe truende, og en motsetning til deres klare standpunkt om ikke å delta i voldelige aksjoner. Noen av informantene virker ubekvemme og lite villige til å vurdere annet enn ikke-voldelige aksjonsformer.

5.3.7 Informantene ønsker ikke å bli arrestert

Analysen av intervjuene viser at selv om XR oppfordrer til at aksjonistene skal la seg arrestere, forteller informantene at de selv i stor grad forsøker å unngå å bli arrestert. De er enige om at arrestasjoner gir XR oppmerksomhet og at det er fint at noen lar seg arrestere, men ønsker altså selv å unngå dette. Samtidig formidler informantene at noen er for opptatt av arrestasjoner. Marthe uttrykker det slik:

Det kan bli en feteshering av å bli arrestert, litt sånn martyrfølelse.

Det Marthe forteller viser at informantene mener at XR har for mye fokus på det at aksjonister bør la seg arrestere. Kari sier videre at arrest ikke alltid er nødvendig:

Jeg mener at det er ikke nødvendigvis det å havne i trøbbel som gjør det effektivt, men det at du lager trøbbel for andre.

Det informantene forteller tolker jeg dithen at de også har en frykt for å bli arrestert. De forteller at de er usikre både fordi de får lite informasjon om aksjonene, for eksempel får de beskjed om å møte et sted uten mer informasjon om hva som skal skje. Hemmelighold rundt aksjonene oppleves som utrygt. I intervjuet med Kari forteller hun at hun fikk lite informasjon i forkant av den første aksjonen hun deltok på:

Og så var jeg litt usikker på «hvor risikabelt er det her egentlig», mye snakk om å bli arrestert, vi visste liksom ikke helt hvor bra det ville gå da.

Et spørsmål man kan stille seg her er om usikkerheten kan ha sammenheng med den desentraliserte strukturen, der ingen har formelt ansvar. Det er da ingen tydelig «leder» som tilhengerne kan lytte til når de trenger informasjon. Også Marthe forteller om usikkerhet knyttet til arrestasjoner, men også om at det, til tross for usikkerheten, oppstår en fellesskapsfølelse blant aksjonistene:

Man får jo fort den fellesfølelsen av «oss mot politiet» eller «oss mot staten».

Denne «vi mot»-følelsen så vi også i analysen av «This is not a drill», med forfatterens forsøk på å skape et «vi mot kapitalismen» eller «vi mot staten». Her ser vi at også gjennomføring av aksjoner kan gi tilhengere en fellesskapsfølelse.

I mine funn kommer det fram at informantene velger arbeidsoppgaver hvor de ikke risikerer å bli arrestert. Oppgavene kan for eksempel være å ta bilder av aksjonene, kle seg opp som rød rebell eller lage mat. Kari forteller:

Da vi var i Berlin, så lagde jeg mye mat. Det er jo mye fokus på de som blir arrestert, men det er jo et helt gigantisk støttenettverk bak dem.

Informantene forteller videre at aksjonene er risikogradert i forhold til hvor stor sannsynlighet det er for å bli arrestert. Denne risikograderingen er fargekodet i rød (stor fare), oransje (medium fare) og grønn (liten fare). Ofte velger informantene å ikke delta i «røde aksjoner», slik Kari forteller:

Det er jo alltid en viss risiko for å bli arrestert, men jeg har ikke med vilje prøvd å oppsøke situasjoner hvor det er høyst sannsynlig. Jeg prøver alltid å putte meg i en medium-risiko gruppe.

Frykten for å bli arrestert er tydelig tilstede og påvirker informantene. Man kan si at det er et paradoks at de på den ene siden er positive til sivil ulydighet og arrestasjoner, men at de på den andre siden selv ønsker å unngå deltakelse hvor arrestasjoner kan bli konsekvensen.

5.3.8 Oppsummering av funn om aksjonisme

Oppsummerende viser mine funn at XR gjennomfører aksjoner på flere ulike måter. Informantene har fortalt om aksjonsformene die-in, blokkering og bie-sverming, sultestreik, røde rebeller og discobedience. Videre har jeg sett at tilhengerne av XR eksperimenterer med ulike aksjonsformer. Informantene forteller at det er forholdsvis fritt hvordan aksjoner organiseres, selv om det henvises til 10 prinsipper bevegelsen har utarbeidet. Informantene vektlegger at aksjonene skal være effektive og de bør planlegges godt.

Informantene trekker fram spesielt to forhold som bakgrunn for at de deltar i aksjoner. Det første er deres motstand mot kapitalismen og økonomisk vekst. Denne motstanden er sterkt til stede hos informantene. Også i bokanalysen fant jeg motstand mot kapitalismen som et argument for å demonstrere. Det andre forholdet de trekker fram er at noen tiltrekkes av selve deltakelsen i aksjoner, og den identiteten det gir å være aksjonist.

Funnene viser at XR har tatt et valg om å gjennomføre ikke-voldelige aksjoner, noe som stemmer overens med analysen av boken. De er videre positive til bruk av sivil ulydighet og til at aksjonister lar seg arrestere, men ønsker selv å unngå dette.

5.4 Kommunisering

For å få svar på forskningsspørsmålet «hvordan kommuniserer XR og hvilke kommunikasjonskanaler benytter de seg av», har jeg stilt åpne spørsmål til informantene om hvordan de opplever at XR kommuniserer. Funnene har jeg systematisert slik at jeg først presenterer hvordan kommunikasjonen planlegges. Det gjøres under de tre overskriftene «dagsaktuelle og godt planlagte aksjoner er viktig», «planlegging i form av kurs og foredrag» og «kommuniserer på en ekstrem måte». Til slutt viser jeg til mine funn om hvilke kanaler informantene forteller at XR bruker. Dette presenterer jeg under overskriften «informantenes erfaringer rundt bruk av sosiale medier».

5.4.1 Dagsaktuelle og godt planlagte aksjoner er viktig

Flere informanter understreker betydningen av god kommunikasjon i planlegging av aksjoner. For at aksjonene skal bli vellykket, forteller informantene at XR er tjent med å tenke langsiktig. I sammenheng med dette er informantene opptatt av at dersom budskapet skal nå frem, må aksjonene være relevante i forhold til hva som er på dagsorden. Svein forteller om viktigheten av å ha en plan:

At man tenker litt langsiktig og forholder seg til det som skjer i samfunnet, og om det er noe som skjer på politisk plan eller samfunnsplan. Og så synes jeg det er viktig for oss å være i takt med det på en måte. Altså det som er i media, og det som media produserer, det skal vi ha en mening om da.

En annen informant, Kari, har tidligere deltatt i mange aksjoner arrangert av andre bevegelser og organisasjoner. Hun forteller at det var først da hun deltok i en aksjon i regi av XR, at aksjonen fikk medieoppmerksomhet. Hun tror det er sammenheng mellom medieoppmerksomhet og planlegging:

Mye forarbeid, og mye som er planlagt bak kulissene, med et mediepush, en organisert medieprofil og et budskap.

Som beskrevet i teorikapittelet kan sosiale medier bidra til at aktivister får oppmerksomhet rundt kampanjene sine (Uldam, 2018). Kari tror at den gode planleggingen XR gjør, blant annet med bruk av sosiale medier, bidrar til at de får medieoppmerksomhet. God planlegging, også med bruk av sosiale medier, kan altså bidra til at XR får kommunisert sitt budskap på en god måte.

5.4.2 Planlegging av opprør gjennom kurs og foredrag

Mine funn bekrefter at XR vektlegger god planlegging. For at aksjoner skal bli vellykket, forbereder de tilhengerne med ulike kurs og foredrag. Kari forteller:

Man kan jo ta ulike kurs og trening i ulike ting, for eksempel å holde offentlige appeller ... så man kan bli litt ekspert på det man vil.

Her ser vi at tilhengerne kan få kurs i hvordan man skal kommunisere på en overbevisende måte. Ett kurs, som trekkes fram av alle informantene, er det såkalte «Opprørsforedraget». Julie forteller at kurset på engelsk heter «Heading for extinction-talk». Alle informantene jeg intervjuet hadde hørt om, og nesten alle hadde deltatt på «Opprørsforedraget». Informantene bruker ordene kurs og foredrag om hverandre. I praksis opplever jeg at det er foredrag om klimaendringer og kurs i hvordan de skal aksjonere. «Opprørsforedraget» er et introduksjonsforedrag om XR. Det er tilgjengelig for alle, ligger på internett og er også oversatt til norsk. I tillegg arrangeres kurset med fysisk oppmøte, for de som ønsker det. Foredraget er delt i to deler. Første del handler om klimautfordringene, og andre del handler om hva XR kan gjøre. Foredraget har samme oppbygging som boken «This is not a drill». Flere av informantene jeg intervjuet hadde ikke lest boken, og de som hadde lest boken, var ikke så imponert over den. Kan det tyde på at de heller vil se opprørsforedraget enn å lese boken «This is not a drill»?

Julie forteller at hun har sett «Opprørsforedraget» mange ganger, og at hun blir dystert av så mye trist:

Jeg kommer aldri til å se det Opprørsforedraget igjen. Nei, jeg vet hva som skjer liksom. Jeg trenger ikke å stikke hodet ned i der igjen.

Julie forteller altså at det er ubehagelig å ta inn over seg det «Opprørsforedraget» formidler. Likevel har hun valgt å se det flere ganger. Man kan anta at på samme måte som i boken brukes det skremselskommunikasjon i foredraget.

Ulrik har deltatt på «Opprørsforedraget», og forteller at i tillegg til de to delene, som er beskrevet over, inneholder foredraget også en innføring i sivil ulydighet:

Der lærer man om hva det juridisk sett innebærer å bli arrestert, hvordan man skal forholde seg til politiet, hvordan man skal snakke med politiet. Det er fysisk trening da, på å bli båret bort, med potatosaccing ... Det er at når politiet tar i deg, så har du ikke lov til å gjøre fysisk motstand eller røre en muskel i det hele tatt.

Dette viser at XR trener tilhengerne sine på å bli arrestert.

5.4.3 Kommuniserer på en ekstrem måte

Et siste forhold å se nærmere på er selve kommunikasjonsformen i XR. Som tidligere vist opplever flere informanter XR som annerledes enn andre organisasjoner og bevegelser. Blant annet forteller informantene at XR formidler informasjon på voldsomme måter. Det brukes sterke symboler, som for eksempel en hodeskalle, og mye av det som formidles er følelsesladd. Mine funn viser at informantene har tanker om hvorvidt denne måten å kommunisere på er hensiktsmessig for XR. Julie mener at XR kommuniserer på rare måter, med voldsom kommunikasjon:

Så er det veldig emosjonelt utmattende og rett og slett en annen måte å kommunisere på. Mye mer rett fra levra og ... Det kan kanskje bli oppfattet som veldig voldsomt og rart. Men det er hele poenget da.

Informantene reflekterer altså over hvorvidt den ekstreme kommunikasjonsformen kan komme i veien for formidling av budskapet. Marthe forteller:

Det er vanskelig å formidle hvor fucked man er, uten å virke helt crazy.

Også informanten Thomas forteller noe om dette:

For vi har jo tre kjernekrav, og det kan være at det forsvinner litt i styret.

Her ser vi at informantene er usikre på om XR med sin voldsomme kommunikasjonsform egentlig lykkes med å få frem sitt budskap på en god måte.

5.4.4 Informantenes erfaringer rundt bruk av sosiale medier

Hva forteller så informantene om hvordan XR bruker ulike sosiale medier? I intervjuene trekkes spesielt de sosiale mediene Instagram, Facebook og Twitter frem. På bakgrunn av at informantene har trukket fram disse sosiale mediekanalene, har jeg her valgt å illustrere deres utsagn med innlegg nettopp fra disse kanalene. Ulrik beskriver at XR publiserer tekst, bilder og video, både direkte og redigert, på sosiale medier. Videre brukes også farger, symboler og en blanding av film og foto.

Figur 10: Symboler på sosiale medier (xrnorway, 2020b)

Som man ser fra innlegget på Instagramprofilen XRNorway (figur 10) brukes, på samme måte som i boken, både fargen rosa og svalen som symbol. I tillegg ser vi også at XR kaller sivil ulydighet for Non-Violent Direct-Action, noe som kan bekrefte at de også her blander begrepene «direkte aksjonering» og «sivil ulydighet».

XR har også YouTube-kanal og egen hjemmeside. I tillegg brukes intranettsiden «Basen» for internt bruk. Av hensyn til oppgavens omfang er disse kanalene ikke viet oppmerksomhet her. Også Thomas forteller om hva slags innhold som publiseres på sosiale medier:

Vi poster mye om hva som skjer. På Facebook er det i hvert fall veldig mye, ja, Facebook, Twitter, er det veldig mye om hva som skjer. Både nyheter, altså nyheter om hvorfor folk skal bry seg, men også om arrangementer som blir arrangert av XR og på Instagram så er det mest bilder fra aksjoner. Hvis vi har en aksjon, så er det livestreams, og bilder i forkant og bilder i etterkant. Og det produseres jo en del videoer og sånt, i bedre kvalitet, som postes kanskje både på Instagram og Facebook og ja.

Det kan ut fra dette se ut som om XR har en strategi om å være tilstede på flere sosiale medie-kanaler. Jeg ser likheter mellom den digitale bruken i XR og Bennett og Segerbergs beskrivelse av digital bruk i moderne bevegelser. På bakgrunn av Bennett og Segerbergs beskrivelse om personlig deling på tvers av mediekkanaler kan XR kalles for en koblende bevegelse (Bennett & Segerberg, 2012). Informantene bekrefter hvor viktig bruken av sosiale medier er for XR. Ulrik mener bruk av sosiale medier er viktig for rekrutteringen:

Det er vel den viktigste rekrutteringsmetoden vi har, det er at folk ser aksjonene våre på den måten.

At sosiale medier er viktig for rekruttering, har jeg sett flere ganger i mitt empiriske materiale. Flere av informantene fortalte at de hadde kommet i kontakt med XR for første gang gjennom sosiale medier. På sosiale medier får potensielle tilhengere et innblikk i XR og hva slags aksjoner de gjennomfører. Det Ulrik sier kan også indikere at å publisere innlegg fra aksjoner fører til at aksjonene «lever lenger», altså at de blir lagt merke til også utover tidspunktet for aksjonene. Det er likevel verdt å merke seg at det i mine funn kommer fram at enkelte informanter ikke er like overbevist om betydningen av sosiale medier. Svein er en av dem:

Sosiale medier er ikke dråpen som får det til å renne over, men som en del av en massemobilisering er det nok et viktig verktøy.

Det viser at det er ulik oppfatning om viktigheten av sosiale medier i XR, men som sett innledningsvis har XR et stort antall følgere på sosiale medier.

I intervjuene forteller flere at fordi nyhetsmediene ikke alltid ønsker å skrive om aksjonene som er gjennomført, kan XR selv publisere innlegg om aksjonene på sosiale medier. Informantene fortalte at ved å legge ut egne innlegg på sosiale medier vil XR ha «makten» til å vinkle sakene slik de selv ønsker. Kari forteller:

Du får frem ditt eget narrativ og få presset inn hvordan du vil ha det fremstilt.

Ulrik forteller videre at man på sosiale medier kan publisere hva man selv vil. Han bruker sosiale medier spesielt mye for å skape en massemobilisering. Han forteller

For å skape en massemobilisering, så må vi vekke følelser.

Ulrik tror at spesielt bilder av folk, som blir arrestert, vekker oppmerksomhet på XR sine sosiale medier. Forstått ut fra teorien om kognitiv dissonans, man kan si at XR spiller på følelser som gir ubehag og at de tilbyr deltagelse i XR som «løsningen» på ubehaget.

5.4.5 Oppsummering av funn om kommunisering

I analysen av intervjuene, kommer det fram at XR er opptatt av å gjøre aksjonene dagsaktuelle. Det trekkes også frem viktigheten av å planlegge aksjoner godt og å tenke langsiktig. Planleggingen gjøres på flere måter. Blant annet holdes det kurs og foredrag. «Opprørsforedraget» nevnes av mange av informantene. Dette ligger tilgjengelig for alle på internett. Informantene mener samlet sett at planleggingen bidrar til at XR får medieoppmerksomhet rundt sine aksjoner, i motsetning til andre organisasjoner og bevegelser. Informantene forteller videre at bevegelsens kommunikasjon er preget av sterk symbolbruk og skremmende bilder av hvordan det vil gå dersom klimaendringene ikke stoppes. Informantene er litt uenige om hvorvidt denne måten å kommunisere på er hensiktsmessig for XR, eller om det gjør at budskapet blir borte i «støy».

Sosiale medier trekkes også frem som sentralt når jeg stiller informantene spørsmål om kommunikasjon. De forteller at XR benytter seg av flere ulike kanaler, som Facebook, Instagram og Twitter. Videre brukes livestreams og det publiseres innlegg og bilder både før, under og etter aksjoner. Informantene opplever at sosiale medier er viktig for rekruttering og medieoppmerksomhet, men også her er det litt uenighet i hvor viktig sosiale medier er for bevegelsen.

6 Konklusjon

I denne masteroppgaven har jeg brukt klimabevegelsen Extinction Rebellion som case for å belyse problemstillingen «*Hvordan er forholdet mellom aktivisme på nettet og tradisjonelle offline-protester*»?

I mitt første forskningsspørsmål spør jeg hva vi kan lære om forholdet mellom aktivisme på nettet og offline-protester ved å bruke Extinction Rebellion (XR) som case? Mitt hovedfunn her er at XR ikke driver med aktivisme på internett, men organiserer fysiske aksjoner i det offentlige rom. De benytter sosiale medier aktivt til å spre informasjon om aksjonene både før, under og etter gjennomføringen. Ved å dele innhold som bilder og videoer i sosiale medier får XR mer oppmerksomhet enn om de kun hadde gjennomført en fysisk aksjon. Dette er i tråd med Fentons (2007) teorier om at det ikke er nok å bruke internett alene for å lykkes med aktivisme. Cammaerts deler dette synet om at organisasjoner bør være offline like mye som de er online (Cammaerts et al., 2007).

Fysisk aksjonering er altså sentralt i bevegelsen XR, og mange av funnene mine, både fra boken og intervjuene, handler derfor om nettopp aksjoner. XR eksperimenterer med ulike aksjonsformer og lærer av andre bevegelser. Funnene mine viser at XR benytter seg av kreative og nye aksjonsformer som die-in, bie-sverming og discobedience og funnene viser at XR får oppmerksomhet med disse aksjonene. Et av XR sine mål med å gjennomføre aksjoner er nettopp å få oppmerksomhet, spesielt fra tradisjonelle nyhetsmedier. Videre oppdaget jeg at XR har opparbeidet seg et samarbeid med nyhetsmedier. Funnene mine viser videre at XR kommuniserer på en voldsom måte for å tiltrekke seg oppmerksomhet, men de kommuniserer i tillegg direkte med journalistene via WhatsApp.

Når det gjelder offline-protester fant jeg at bevegelsen bruker sivil ulydighet. Informantene er positive til både sivil ulydighet og til det at XR oppfordrer dem til å la seg arrestere for klimasaken. Likevel er informantene ikke selv interesserte i å bli arresterte. Også arrestasjoner vekker oppmerksomhet, både i tradisjonelle nyhetsmedier og på sosiale medier. Funnene mine tyder på at XR har valgt en

strategi om at medlemmene skal bli arrestert fordi det vekker oppmerksomhet. Informantene jeg har intervjuet, er usikre på om arrestasjoner er nødvendig for å vekke oppmerksomhet.

I innledningen presenterte jeg en antakelse om at sosiale medier er sentralt i XR. Mine funn viser at bruk av sosiale medier *er* sentralt i XR, både ved at de har stor oppslutning på sosiale medier, men også fordi mediene brukes aktivt til å spre informasjon. På tross av dette funnet er det viktig å nevne at ikke alle informantene er enige om at sosiale medier er viktig for XR. Når vi ser hvor mange følgere XR har på sosiale medier og hvordan informantene i stor grad er enige om viktigheten av disse, er det interessant at boken «This is not a drill», ikke nevner sosiale medier overhodet.

På det andre forskningsspørsmålet, om hvordan XR kommuniserer, viser mine funn at all aktivitet i XR handler om å formidle budskapet om alvoret i klimakrisen. De kommuniserer for å mobilisere tilhengere, gjennomføre aksjoner og vekke oppmerksomhet i nyhetsmediene. Man kan si at alt i XR handler om å kommunisere for å stoppe klimaendringene.

Jeg har sett at XR kommuniserer på en voldsom og skremmende måte, både i bruk av farger, symboler og tekst. Symbolet hodeskalle er et eksempel på dette. Dette gjøres både digitalt og ellers. XR bruker skremsel i kommunikasjonen, før de presenterer en mulig løsning eller handling, for eksempel at man skal bli med i bevegelsen XR eller delta på en aksjon. På den måten skapes først et mentalt ubehag, altså dissonans, og så et forslag som kan bidra til at ubehaget forsvinner ved en foreslått handling. Uten en følelse av ubehag vil folk ikke være motivert til å endre seg (Festinger, 1962). De fleste av informantene deler oppfatningen om at XR kommuniserer på en voldsom måte, men er delte i oppfatningen om hvorvidt dette er hensiktsmessig. Etter min oppfatning legger bevegelsen mye vekt på å overbevise tilhengerne om alvorligheten i klimasaken. Boken har flere eksempler på dette, f.eks. med beskrivelser av konsekvensene som fatale. De beskriver utryddelse av dyrearter, store forskjeller mellom fattig og rik og demokratiets fall dersom endringene får fortsette.

Videre finner vi at XR gjennomgående bruker en personlig kommunikasjonsform. Dette ser vi ved at de henvender seg direkte til leserne ved bruken av ordene du, deg, vi og oss. Som en forlengelse av den personifiserte kommunikasjonen, ser

jeg fra mitt datamateriale at XR forsøker å skape en følelse av fellesskap. Et funn fra både intervjuene og bokanalysen er at XR fremstiller seg selv som det «gode» mot det «onde», altså et «vi» mot kapitalismen eller styresmaktene. Samtidig fant jeg at XR ønsker å fremstå som upolitiske. Etter min oppfatning har bevegelsen en klar antikapitalistisk orientering, og er derfor kanskje ikke så politisk nøytrale som de selv ønsker å fremstå. Et annet funn er at noe av det som kjennetegner XR og som er annerledes enn i andre bevegelser, er at de ikke legger ansvar for klimaendringene på enkeltindividet. De retter heller fokus mot staten og kapitalismen.

På spørsmålet om hvilke kanaler XR bruker for å kommunisere har jeg funnet at XR bruker de sosiale mediene Facebook, Instagram og Twitter. Internt brukes også kryptert kommunikasjon og intranettet Basen. WhatsApp brukes til å kommunisere med journalister. I tillegg brukes YouTube og nettsiden deres. De kommuniserer også gjennom sine bannere og plakater. Videre kan vi beskrive boken «This is not a drill» som en kommunikasjonskanal, men de fleste av informantene hadde ikke lest denne. Det de imidlertid har lest eller sett, er det såkalte «Opprørsforedraget», og mange trakk frem dette som sentralt. Man kan derfor si at kurs og foredrag også er en kommunikasjonskanal. Et interessant funn her er at XR trener tilhengerne i sivil ulydighet og mulige arrestasjoner gjennom kurs og foredrag. Oppsummerende kan vi se at kommunikasjonen bærer preg av bevegelsens ønske om å skaffe tilhengere.

For å belyse det tredje forskningsspørsmålet, om forholdet mellom digitale og tradisjonelle medier, har jeg sett på hvordan bevegelsen bruker sosiale medier og hvordan de kommuniserer gjennom sin håndbok. Her er tradisjonelle medier altså representert gjennom boken «This is not a drill». Mine funn viser at XR kommuniserer på samme måte i digitale og tradisjonelle medier, det vil si på sosiale kanaler og i håndboken. Det som preger kommunikasjonen begge steder, er personifisert, voldsom og skremmende kommunikasjon, samt et forsøk på å mobilisere tilhengere i et fellesskap mot klimaendringene. Informanten Ulrik fortalte meg i sitt intervju at XR må «vekke følelser». Både i boken og i sosiale medier fant jeg at XR søker å skape en form for ubehag, eller det man kan forstå som kognitiv dissonans (Festinger, 1962).

Jeg fant at XR bruker de samme symbolene i boken og på sosiale medier. Kanskje kan man dermed si at XR har en helhetlig visuell profil. I boken trekkes det fram

at bevegelsen foretrekker personlig ansikt til ansikt-kommunikasjon, men også at XR bruker internett, da de er en moderne digital bevegelse. Interessant er det da at mine informanter i liten grad kjente til boken, men mente at sosiale medier var sentralt i XR. Dette kan tyde på at informantene foretrekker digital informasjon.

Noe som skiller digitale og tradisjonelle medier her, er at den digitale kommunikasjonen oppdateres kontinuerlig. Det brukes mange forskjellige kontoer og ulike kanaler, det publiseres bilder før, under og etter aksjoner, og gjerne livestreams fra aksjoner. Boken på sin side er skrevet i 2019 og er ikke redigerbar, med mindre bevegelsen publiserer en ny versjon. I boken presenteres det hvordan aksjoner kan foregå, med oppskriftsliknende beskrivelser, mens det på sosiale medier i større grad vises hvordan aksjonene foregår og har foregått. Hovedhensikten både med boken og sosiale medier er å mobilisere tilhengere til aksjoner, noe som kan være bakgrunnen for likhetene i kommunikasjonen på digitale og tradisjonelle medier. Ulikhetene handler om at boken er et lite fleksibelt medium, og at XR bruker de digitale mediene aktivt.

Oppsummerende kan vi si at de fleste informantene mener at sosiale medier er viktig for XR, både med tanke på rekruttering, medieoppmerksomhet og muligheten for å publisere saker som ellers kanskje ikke ville kommet i mediene.

Når det gjelder hovedproblemstillingen: «Hvordan er forholdet mellom aktivisme på nettet og tradisjonelle offline-protester?» er mitt hovedfunn at XR, både på nettet og i tradisjonelle offline-protester, gjør et iherdig forsøk på å overbevise tilhengere om alvorligheten i klimasaken. Bevegelsen gjør «alt» de kan for å få fram budskapet sitt. De bruker sterke virkemidler og valg av farger, symboler, bilder, tekster, videoer og ulike former for aksjoner. I tillegg henvises det ofte til forskning, for å gi faglig tyngde til argumentene XR bruker. Bruk av skremsel er gjennomgående i deres kommunikasjon, og jeg tolker også dette som et forsøk på å overbevise mennesker om at deltakelse i XR kan «redde» verden. Funnene mine viser videre at XR er svært opptatt av å gjennomføre aksjoner. Hvordan aksjonene gjennomføres er underordnet, det viktigste er at aksjonene finner sted, slik at budskapet spres. Som klimabevegelse ser vi altså at XR kommuniserer nytt og annerledes enn tradisjonelle klimaorganisasjoner, og det fører til at de får medieoppmerksomhet. Mine funn viser at noen av informantene stiller spørsmål ved om denne måten å kommunisere på fører frem, eller om den støter noen fra

seg. Et paradoks her er at den voldsomme kommunikasjonsformen, som gir bevegelsen oppmerksomhet, også kan føre til at de mister tilhengere.

Et forhold jeg reflekterte over underveis i forskningsprosessen var at informantene beskrev seg selv som klimadeprimerte. Jeg er selv opptatt av klimaspørsmål, men jeg så at informantene var mer følelsesmessig involverte enn meg selv. Kan det ha sammenheng med at de er tilhengere av nettopp XR og at de får den beskrevne voldsomme kommunikasjonsformen på nært hold? Blir de påvirket av sin egen kommunikasjon?

Et sentralt funn er at XR *ikke* aksjonerer digitalt, men velger mer tradisjonelle protestformer, som for eksempel demonstrasjoner med plakater i det offentlige rom. I teoriene om moderne bevegelser og deres aksjonsformer vektlegges det bruk av digitale medier. Min case-studie av XR viser imidlertid at den fysiske aksjoneringen foreløpig er viktigst i klimakommunikasjon. Man kan derfor spørre seg om forskningen i for stor grad vektlegger det digitale på bekostning av fysisk aksjonisme? Blir digitale medier vektlagt fordi det er nytt og «populært»? Kanskje har vi behov for mer forskning på feltet klimakommunikasjon, med vekt på fysiske aksjoner?

Mine funn bekrefter min påstand om at sosiale medier er viktig i XR. Selv om XR velger fysiske og ikke digitale aksjoner, fant jeg at sosiale medier er helt sentralt i bevegelsen. I analysen så jeg at sosiale medier er sentralt i organiseringen av bevegelsen, mobiliseringen av tilhengere og i gjennomføring av aksjonene. Sosiale medier brukes for å kommunisere budskapet generelt, både internt og eksternt, for eksempel til journalister.

XR får fram budskapet sitt om at konsekvensene av klimaendringene er fatale, og de oppnår medieoppmerksomhet med måten de kommuniserer på. Vil andre klimabevegelser og andre som ønsker å få fram et budskap, bli inspirert av XR? Vil vi se mer av samme måte å kommunisere på i fremtiden?

6.1 Veien videre

Jeg har i denne masteroppgaven forsøkt å belyse noen sider ved digital aktivisme med en case-studie av Extinction Rebellion. Underveis i arbeidet har jeg oppdaget noen svakheter ved min forskning. For det første har jeg bare sett på XR i Norge.

Miljøet i XR i Norge er foreløpig lite, og det kan gjøre at de funnene jeg har gjort, i liten grad kan overføres til andre. Da jeg valgte å analysere boken «This is not a drill», valgte jeg samtidig vekk andre deler av bevegelsen som det også kunne ha vært interessant å se nærmere på. Dette gjelder for eksempel bevegelsens hjemmeside og intranett. Videre kunne det ha vært interessant å sammenligne kommunikasjonen i XR i ulike land, da XR er en internasjonal bevegelse. Det kunne også ha vært interessant å sammenligne XR med andre klimabevegelser, for eksempel Greenpeace. Videre kunne det være interessant å analysere kommunikasjonen på nettsidene til XR, blant annet kunne man ha analysert deres 10 prinsipper for aksjonering, da informantene ofte henviser til disse. Videre kunne det ha vært interessant å gjennomføre en oppfølgingsstudie eller følge XR over flere år.

Jeg har ikke gjort en fullstendig innholdsanalyse av XR's bruk av sosiale medier. Valget tok jeg av hensyn til oppgavens omfang, men det er viktig å påpeke at valget kan ha påvirket validiteten. Utvalget på syv informanter er muligens litt lite til å kunne trekke konklusjoner. Jeg kan derfor ikke si at mine funn kan generaliseres i særlig grad.

På tross av svakhetene i min forskning, håper jeg at mine funn kan belyse feltet klimakommunikasjon og aktivisme.

Referanseliste

- Bennett, W. L., & Segerberg, A. (2012). THE LOGIC OF CONNECTIVE ACTION: Digital media and the personalization of contentious politics. *Information, Communication & Society: A decade in Internet time: the dynamics of the Internet and society*, 15(5), 739-768.
doi:10.1080/1369118X.2012.670661
- Borge, A. (2019). Går gjerne i fengsel for klimasaken. *Vårt land*. Retrieved from <https://www.vl.no/kultur/gar-gjerne-i-fengsel-for-klimasaken-1.1258045>
- Cammaerts, B. (2007). *Media and communication strategies of glocalized activists: Beyond media-centric thinking*.
- Cammaerts, B., Carpentier, N., European Communication, R., & Education, A. (2007). *Reclaiming the media: communication rights and democratic media roles*. Bristol: Bristol : Intellect.
- Castells, M. (2015). *Networks of outrage and hope : social movements in the Internet age*. Cambridge, UK: Polity.
- Castells, M., Castells, M., & Couldry, N. (2011). Communication Power. In (Vol. 62, pp. 372-374).
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode* (2. utg. ed.). Oslo: Universitetsforl.
- Datatilsynet. (2018). Grunnleggende personvernprinsipper:Lagringsbegrensning. Retrieved from <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/personopplysninger/>
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2016). B. Hensyn til personer (5-18). Retrieved from <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/b.-hensyn-til-personer-5---18/>
- Extinction rebellion. (2019). *This is not a drill*: Penguin Random House UK.
- Extinction rebellion (2020a). About Extinction rebellion international [Facebook]. Retrieved from https://www.facebook.com/pg/ExtinctionRebellion/about/?ref=page_internal
- Extinction rebellion. (2020b). PRINCIPLES AND VALUES. Retrieved from <https://extinctionrebellion.us/principles>

- Extinction Rebellion Norge (2020, 29.03.2020). Discobedience øving online! [Facebook]. Retrieved 04.05.2020 from https://www.facebook.com/events/2572511832990112/?active_tab=about
- ExtinctionR_NO (2020a, 12.01.2020). Red rebels at NRK [Twitter]. Retrieved 02.06.2020 from https://twitter.com/ExtinctionR_NO/status/1216336068993220616?s=20
- ExtinctionR_NO (2020b, 03.02.2020). Students demand change at UiO [Twitter]. Retrieved 02.06.2020
- Fenton, N. (2007). *Contesting global capital, new media, solidarity, and the role of a social imaginary*.
- Festinger, L. (1962). *A theory of cognitive dissonance* (Reissue. ed.). Stanford, Calif: Stanford University Press.
- Franks, B., Hanscomb, S., & Johnston, S. F. (2017). *Non-constitutional political change: Green direct action, civil disobedience and symbolic activity* (1 ed.): Routledge.
- Haug, K. (2019, 30.06.2019). Våre barns blod, Online. *Vårt Land*. Retrieved from <https://reportasje.vl.no/artikkel/864-vare-barns-blod>
- Ihlen, Ø., Skogerbø, E., & Allern, S. (2015). *Makt, medier og politikk : norsk politisk kommunikasjon*. Oslo: Universitetsforl.
- Kimport, K., & Earl, J. (2011). *Digitally enabled social change : activism in the Internet age / Jennifer Earl and Katrina Kimport*. Cambridge, Mass.: Cambridge, Mass., MIT Press.
- Kvale, S. (1997). *Interview : en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forl.
- Lee, F. L. F. (2015). Social movement as civic education: communication activities and understanding of civil disobedience in the Umbrella Movement. *Chinese Journal of Communication*, 8(4), 393-411. doi:10.1080/17544750.2015.1057192
- Lindgren, S. (2017). *Digital media & society*. London: Sage.
- Maratea, R. J. (2013). *The Politics of the Internet : Political Claims-making in Cyberspace and Its Effect on Modern Political Activism*. Blue Ridge Summit: Blue Ridge Summit: Lexington Books.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed. ed.). Los Angeles: Sage.
- NESH. (2018). Forskningsetisk veileder for internettforskning. Retrieved from <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/veileder-for-internettforskning/>

- NSD. (2020). Samtykke. Retrieved from <https://nsd.no/personvernombud/hjelp/samtykke.html>
- NTB. (2019). Fastlimte klimaaktivister fjernet fra Norges Bank. *Dagbladet*. Retrieved from <https://www.dagbladet.no/nyheter/fastlimte-klimaaktivister-fjernet-fra-norges-bank/71114759>
- Penguinrandomhouse. (2019). No One Is Too Small to Make a Difference. Retrieved from <https://www.penguinrandomhouse.com/books/623668/no-one-is-too-small-to-make-a-difference-by-greta-thunberg/>
- Penguinrandomhouse. (2020). This Is Not A Drill. Retrieved from <https://www.penguin.co.uk/books/314/314671/this-is-not-a-drill/9780141991443.html>
- Lov om politiet, (2015). Retrived from: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53/KAPITTEL_8#§30
- Rawls, J. (1971). *A theory of justice*.
- Repstad, P. (2007). *Mellom nærhet og distanse : kvalitative metoder i samfunnsfag* (4. rev. utg. ed.). Oslo: Universitetsforl.
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Los Angeles: Sage Publications.
- Roer-Strier, D., & Sands, R. G. (2015). Moving beyond the 'official story': when 'others' meet in a qualitative interview. *Qualitative Research, 15*(2), 251-268. doi:10.1177/1468794114548944
- Saunders, B., Kitzinger, J., & Kitzinger, C. (2015). Anonymising interview data: challenges and compromise in practice. *Qualitative Research, 15*(5), 616-632. doi:10.1177/1468794114550439
- Skilbrei, M.-L. (2019). *Kvalitative metoder : planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon* (1. utgave. ed.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Spradley, J. P. (1979). *The ethnographic interview*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitativ metode* (4. utg. ed.). Bergen: Fagbokforl.
- Tjora, A. H. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Uldam, J. (2018). Social media visibility: challenges to activism. *Media, Culture & Society, 40*(1), 41-58. doi:10.1177/0163443717704997
- Weiss, R. S. (1994). *Learning from strangers : the art and method of qualitative interview studies*. New York: Free Press.

Wikipedia. (2020a). Extinction rebellion. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Extinction_Rebellion

Wikipedia. (2020b, 28 May 2019). Logo extinction rebellion Retrieved from https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Logo_extinction_rebellion_vertical.svg

Wilson, C., & Dunn, A. (2011). Digital Media in the Egyptian Revolution: Descriptive Analysis from the Tahrir Data Sets. *Int. J. Commun.*, 5, 1248-1272.

xrbergen (2019, 25.07.2019). ACT NOW [Instagram]. Retrieved from https://www.instagram.com/p/B0WYLY6CQci/?utm_source=ig_web_copy_link

xrnorway (2020a, 05.03.2020). I stayed at work for you, you stay at home for us [Instagram]. Retrieved from https://www.instagram.com/p/B-m_RnsnFqA/?utm_source=ig_web_copy_link

xrnorway (2020b, 07.02.2020). NVDA trening [Instagram]. Retrieved 05.05.2020 from https://www.instagram.com/p/B8SDe-HnFUG/?utm_source=ig_web_copy_link

Vedlegg

Vedlegg 1: Civil resistance model

Civil Resistance Model (Extinction rebellion, 2019, pp. 101-102):

- 1.** First, you need the numbers. Not millions, but not a few dozen people either. You need several thousand: ideally, 50,000.
- 2.** You have to go to the capital city. That is where the government is, that's where the elites hang out and it's also where the national and international media is usually based. The through is, they don't mind you doing stuff in the provinces. They do mind when you set up camp on their lawn, because they are forced to sit up and pay attention.
- 3.** You have to break the law. This is essence of the non-violent method because it creates the social tension and the public drama, which are vital to create change. Everyone loves an underdog narrative. It's the great archetypical story in all cultures: against all odds, the brave go into battle against the evil. Breaking rules gets top attention and shows the public and the elites that you are serious and unafraid. It creates the necessary material disruption and economic cost which forces the elites to sit up and take notice. Common actions are simple ones: sitting down in roads; painting government building.
- 4.** It has to stay non-violent. As soon as you allow violence into the mix, you destroy the diversity and community basis upon which all successful mass mobilizations are based. The young, the old and the vulnerable will leave the space. So people need to be trained to stay calm and groups need to be assigned the role of intervening when tempers flare up. This needs to be organized, and non-violent discipline is rule number one for all participants.
- 5.** It has to go on day after day. We all know A-to-B marches get us nowhere – and the truth is, neither does blocking a capital city for a day. It's in the news and then it's over. To create real economic cost for the bosses, you have to keep at it. The first day or two, no one is bothered. After a few days it becomes an "issue". After a week it's a "national crisis". This is because each day you block a city the economic cost goes up exponentially – increasing each day.
- 6.** Last but not least, it has to be fun. If we can't dance at it, it isn't a real revolution. The artistic communities need to be on board: it's a festival. We are going to show the media that we're not sitting around waiting to die any longer. We're going to have a party. Obviously.

Intervjuguide Extinction Rebellion

Hva heter du? Hvor gammel er du?

Kan du fortelle om ditt første møte med Extinction Rebellion?

Var det første gang/ når hørte du om extinction rebellion for første gang?

Når ble du med i extinction rebellion?

Hvorfor ble du med i extinction rebellion?

Kan du fortelle litt om organisasjonen Extinction Rebellion?

Hvor mange medlemmer?

Ulike roller

Hva slags rolle har du?

Kan du fortelle om aksjonene til Extinction Rebellion?

Hvordan planlegges de?

Kan du fortelle om en aksjon du husker spesielt godt?

Hvordan kommuniserer Extinction Rebellion?

Hvilken betydning har sosiale medier hatt for Extinction Rebellion?

Hvilken betydning har «This is not a drill» for medlemmer av extinction rebellion?

Brukes den som en håndbok?

Hvordan synes du Extinction rebellion fremmer sin sak?

Hva har du lært av å være med i Extinction rebellion?

Hvordan tror du Extinction rebellion utvikler seg i de neste årene?

Vil du delta i forskningsprosjektet «Miljøkommunikasjon og sivil ulydighet. En case av Extinction Rebellion.»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å analysere hvordan klimaorganisasjonen Extinction Rebellion mobiliserer. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Som avslutning av min mastergrad i «Medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi» ved NTNU skal jeg våren 2020 skrive masteroppgave. Formålet med denne masteroppgaven er å se nærmere på hvordan Extinction Rebellion mobiliserer, ved å analysere boken «This is not a drill» som er publisert av organisasjonen, analyse av organisasjonens bruk av sosiale medier, samt ved dybdeintervjuer av medlemmer av Extinction. Oppgavens foreløpige problemstilling er «*Hvordan mobiliserer Extinction Rebellion*», og oppgaven skal ha et omfang på ca. 19 000 ord. Opplysningene vil ikke bli brukt til andre formål enn behandlingen av dette prosjektet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Masteroppgaven er skrevet ved *Norges Teknisk og Naturvitenskapelige Universitet*, og NTNU er derfor ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Når det gjelder intervjuene som skal gjennomføres, er utvalget strategisk trukket. Jeg ønsker å intervju ca. fem personer, som alle skal være medlemmer av Extinction Rebellion, men dette er avhengig av tid, kapasitet og følelse av informasjonstetthet. For å komme i kontakt med informanter, kontaktes organisasjonen via mail eller telefon. Det er ingen aldersbegrensning for å være medlem i Extinction Rebellion, og denne studien har derfor bare minimumsalder på 18 år for å være deltaker. Jeg ønsker også et relativt likt utvalg av kjønn.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden, som skal brukes, er dokumentanalyse av bok og sosiale medier, og dybdeintervjuer. Hvis du velger å delta i dette prosjektet, innebærer det at du stiller opp til et dybdeintervju som varer i 45 – 60 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål som tar sikte på å kartlegge hvordan Extinction Rebellion mobiliserer, handler og planlegger aksjonene de gjennomfører. Intervjuet vil bli tatt opp på båndopptaker og deretter lagret på NTNUs

sikre servere for transkribering (av meg) hvor jeg anonymiserer datamaterialet. Ved prosjektets slutt vil dataene slettes.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- *De som vil ha tilgang til opplysningene ved behandlingsansvarlig institusjon (NTNU Trondheim), er prosjektansvarlig og veileder.*
- *Av personopplysninger er det bare navn, kjønn og alder som vil bli registrert i studien. For å anonymisere deltakerne, vil de bli gitt fiktive navn ved transkribering. Deltakere vil ikke kunne bli gjenkjent i studien.*
- *Studien vil også behandle eventuelle opplysninger om straffedommer eller lovbrudd.*
- *For å sikre at uvedkommende får tilgang til personopplysningene, vil dataene lagres på NTNUs sikrede server. Opplysningene vil bli slettet ved prosjektets slutt.*

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 06.06.20. Ved prosjektets slutt vil personopplysninger og opptak slettes fra NTNUs database.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra NTNU har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- NTNU ved Amalie Klevås Håkonsen, på epost: amaliekh@ntnu.no eller telefon: 90715200, eventuelt veileder Heidun Åm på epost: heidrun.aam@ntnu.no 73591782 eller telefon: 73591782.
- Vårt personvernombud: Institutt for sosiologi og statsvitenskap (NTNU).
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Amalie Klevås Håkonsen
Prosjektansvarlig

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjonen om prosjektet «*Miljøkommunikasjon og sivil ulydighet. En case av Extinction Rebellion*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i et dybdeintervju.
- At mine personopplysninger kan lagres på NTNU's sikre server frem til prosjektslutt, for transkribering og analyse.
- At anonymiserte sitater kan brukes i den ferdige rapporten.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, 06.06.20.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

